

Yhteistyön maakunta • Samarbetets landskap • Cooperative region

KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTAOHJELMA

2026–2029

Maakuntahallitus x.x.2025 § x

Maakuntavaltuusto 27.11.2025 § x

LUONNOS

06/2025

maakuntahallitus 9.6.2025 § 48

KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND

SISÄLTÖ

ESIPUHE	2
1. JOHDANTO	3
1.1. Valmistelun vaiheet, yhteensovitus ja yhteistyö	5
2. ALUEKEHITYKSEN TILANNEKUVA JA KEHITYSNÄKYMÄT	6
2.1. Ohjelmatyön toteutuminen ja vaikuttavuus	6
2.1.1. Arviointi maakuntaohjelman 2022–2025 toteutumisesta	6
2.1.2. EU-ohjelmarahoituksen ja kansallisen aluekehittämisrahoituksen vaikuttavuus	7
2.2. Maakunnan tilannekuva ja kehitysnäkymät	9
2.2.1. Väestökehitys	9
2.2.2. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto	11
2.2.3. Kestävä elinvoima ja investoinnit	13
2.2.4. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt	16
3. KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTAOHJELMA 2026–2029	18
3.1. Maakuntaohjelman strategiset tavoitteet ja kehittämiskohteet	18
3.2. Hyvinvoiva asukas ja yhteisö	19
3.3. Kestävä elinympäristö	22
3.4. Monipuoliset elinkeinot	24
3.5. Kestävän kaupunkikehittämisen ekosysteemisopimus	26
4. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA	28
4.1. Maakuntaohjelman teemaryhmät ja neuvottelukunnat	28
4.2. Rahoitussuunnitelma	29
4.3. Seuranta ja mittarit	30
5. YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI	32
LIITTEET	33
Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia 2026–2029	33

ESIPUHE

WOMOS

1. JOHDANTO

Kuva 1. Keski-Pohjanmaan maakunta.

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2026–2029 on keskipohjalaisten yhteinen näkemys maakunnan kehittämisestä kohti maakuntastrategiassa 2050 esitettyä visiota: hyvinvoinnin, tuottavuuden ja kasvun menestyvä maakunta. Maakuntaohjelmassa on esitetty strategisten painopisteiden kehittämiskohteet strategian neljälle ensimmäiselle vuodelle. Nämä toimivat keinoina, joilla maakuntastrategiassa 2050 esitetty visio saavutetaan. Sekä maakuntastrategia että -ohjelma on valmisteltu osallistavassa prosessissa yhteistyössä maakunnan toimijoiden ja yhteistyökumppanien kanssa. Lisäksi mukana on ollut aktiivisesti maakunnan luottamushenkilöitä.

Maakuntaohjelmaan on liitetty Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen keskeiset strategiset painopisteet, jotka edistävät

maakunnan osaamista, erikoistumista ja kilpailukykyä sekä ovat edellytys Euroopan unionin alue- ja tutkimusrahoitusvälineiden käytölle. Älykkään erikoistumisen tavoitteet on yhteensovitettu maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa osana valmisteluprosessia. Erillisessä Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategiassa on kuvattu tarkemmin älykkään erikoistumisen mahdollisuuksia, haasteita ja tavoitteita. Muita maakunnan liiton valmistelemia, maakuntaohjelmaa toteuttavia ja sen toimenpiteitä tarkentavia ohjelmia ja suunnitelmia ovat:

- Keski-Pohjanmaan osaamisstrategia
- Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategia
- Keski-Pohjanmaan järjestöstrategia
- Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta

- Keski-Pohjanmaan energiamurroksen suunnitelma
- Keski-Pohjanmaan matkailustrategia
- Keski-Pohjanmaan alueellinen liikennejärjestelmäsuunnitelma
- Keski-Pohjanmaan kulttuuristrategia
- Keski-Pohjanmaan viestintästrategia

Myös Kokkolan kaupungin ekosysteemisopi-
mus on osa Keski-Pohjanmaan maakuntaoh-
jelmaa toteuttavaa suunnitelmien, ohjelmien
ja sopimusten kokonaisuutta.

Maakuntastrategian ja -ohjelman valmistelua
ohjaa aluekehittämislainsäädäntö sekä valtio-
neuvoston hallituskausittain vahvistama pää-
tös valtakunnallisista alueiden kehittämisen
painopisteistä. Laki alueiden kehittämisestä ja
Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan
toimeenpanosta (756/2021, ns. toimeenpa-
nolaki) määrittelee alueiden kehittämisen ta-
voitteeksi alueiden kestävän kehityksen, kas-
vun ja kilpailukyvyyn sekä asukkaiden hyvin-
voinnin ja elinympäristön laadun edistämisen.
Aluekehittämislain mukaan alueiden kehittä-
misellä 1) vahvistetaan kasvua tukevaa elin-
keino- ja innovaatorakennetta, alueiden äly-
kstä erikoistumista ja taloudellista tasapai-
noa, kestävästä yhdyskuntarakennetta sekä
saavutettavuutta, 2) tuetaan asukkaiden työl-
lisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia
ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuut-
tajien kotoutumista, 3) parannetaan elinym-
päristön laatua sekä hillitään ilmastonmuu-
tosta ja edistetään siihen sopeutumista, 4) vä-
hennetään alueiden välisiä ja sisäisiä kehitys-
eroja sekä 5) parannetaan alueiden omia vah-
vuuksia ja erikoistumista sekä edistetään ni-
den kulttuuria.

Valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen
mukaiset alueiden kehittämisen painopisteet
vuosille 2024–2027 ovat:

- 1) kestävä elinvoima ja investoinnit
- 2) hyvinvoiva väestö ja yhteisö
- 3) vetovoimainen elinympäristö ja moni-
muotoinen luonto

Kaikissa painopisteissä otetaan huomioon lä-
pileikkaavina teemoina aluelähtöisyys, kan-
sainvälisyys ja turvallisuus. Edellytyksiä ovat
saavutettavuus, työvoiman saatavuus ja työl-
lisuus sekä osaaminen ja sivistys.

Maakunnan aluerakenteen suunnittelua oh-
jaavat valtakunnalliset alueiden käytön tavoit-
teet, joita maankäyttö- ja rakennuslain
(132/1999) mukaan on edistettävä maakun-
nan suunnittelussa. Niillä on tarkoitus vaikut-
taa yhdyskuntien ja liikenteen päästöihin, tur-
vata luonnon monimuotoisuutta ja kulttuu-
riympäristön arvoja, parantaa elinkeinojen
uudistumismahdollisuuksia sekä sopeutua il-
mastomuutoksen seurauksiin ja sään ääri-il-
miöihin. Valtakunnalliset alueidenkäyttöta-
voitteet ovat: 1) toimivat yhdyskunnat ja kes-
tävä liikkuminen, 2) tehokas liikennejärjes-
telmä, 3) terveellinen ja turvallinen elinympä-
ristö, 4) elinvoimainen luonto- ja kulttuuriym-
päristö sekä luonnonvarat, 5) uudistumisky-
kyinen energiahuolto.

Aluekehittäminen on korkeaan osaamiseen
perustuvaa verkostomaista toimintaa, jossa
korostuu kumppanuus ja aluelähtöisyys sekä
rajat ylittävä verkostomainen toiminta. Poh-
jois-Suomen yhteistyöhön kuuluvat Lapin, Kai-
nuun, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjan-
maan maakunnat. Tällä yli puolen Suomen
pinta-alasta kattavalla alueella asuu runsaat
700 000 ihmistä.

Pohjois-Suomen maakuntaohjelmissa tunnis-
tetaan yhteistyön ja yhteyksien kehittämis-
tarve. Yhteistyön tavoitteena on Pohjois-Suo-
men mahdollisuuksien hyödyntäminen erityi-
sesti taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoi-
man, investointien vauhdittamisen, osaami-
sen kehittämisen ja työvoiman saatavuuden
näkökulmista.

Valtioneuvoston kanslian johdolla tiiviissä yh-
teistyössä Pohjoisen Suomen maakuntien,
alueen muiden kehittäjätoimijoiden sekä mi-
nisteriöiden ja niiden keskeisten sidosryhmien
kanssa on laadittu Pohjoisen Suomen oh-
jelma. Ohjelman tavoitteena on Pohjoisen

Suomen mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntämisen edistäminen.

1.1. Valmistelun vaiheet, yhteensovitus ja yhteistyö

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 valmistelutyö toteutettiin osallisuuden ja yhteistyön periaatteiden mukaisesti laajassa yhteistyössä ja kumppanuudessa maakunnan toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Työtapoina käytettiin työpajoja ja seminaareja, neuvotteluita ja keskusteluja. Toimeenpanolakiin (Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta 2021/756) perustuvan lausuntokierroksen lisäksi luonnosvaiheen asiakirjoja on ollut mahdollisuus kommentoida valmistelun eri vaiheissa.

Valmistelu käynnistettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) laatimisella, kuulemiskierroksella ja hyväksymisellä maakuntahallituksessa keväällä 2024. Valmistelun tueksi tehtiin edellisen maakuntaohjelman ulkoinen arviointi yhteistyössä Pohjois-Suomen maakuntien kanssa. Arviointi valmistui joulukuussa 2024.

Varsinainen strategian laadinta käynnistyi syyskuussa 2024 yhteisellä aloitusseminaarilla, jossa tulevaisuuskuvan hahmottamiseksi tarkasteltiin mm. ennakoinnin periaatteita ja maakunnan nykytilaa sekä kehitystrendejä. Strategian valmistelun pohjaksi oli maakuntaliitossa laadittu kolme skenaariota. Näissä oli hahmoteltu maakunnan tulevaisuuden näkymiä ja mahdollisia kehityskulkuja vuoteen 2050.

Syksyn kuluessa luottamushenkilöistä, toimijoista ja sidosryhmistä koostuvat teemaryhmät

- työvoima, osaaminen ja koulutus
- aluerakenne, saavutettavuus, ympäristö ja digitalisaatio
- elinkeinot, TKI ja investoinnit

kokoontuivat miettimään maakunnan tulevaisuuskuvaa vuonna 2050 ja painopisteitä sen

saavuttamiseksi. Luonnos maakuntastrategiaksi 2050 valmistui joulukuussa 2024. Maakuntahallitus hyväksyi luonnoksen jatkovalmistelun pohjaksi, ja antoi samalla mahdollisuuden täsmentää sitä tarvittavilta osin maakuntaohjelman laadinnan yhteydessä esiin tulleilla asioilla.

Strategialuonnoksen pohjalta aloitettiin maakuntaohjelman laadinta teemaryhmien yhteisellä aloitustilaisuudella tammikuussa 2025. Maakuntastrategian ja maakuntaohjelman kehittämistavoitteita tarkennettiin toukuussa teollisuuden ja yritys-elämän sekä koulutus-, tutkimus- ja innovaatio-organisaatioiden kanssa käydyissä keskusteluissa.

Myös älykkään erikoistumisen painopisteet päivitettiin ja sovitettiin yhteen maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa osana valmisteluprosessia kevään 2025 aikana.

Luonnos maakuntastrategiasta ja -ohjelmasta valmistui kesäkuussa 2025, minkä jälkeen se oli laajalla kommentointikierroksella.

Maakuntaohjelman ympäristövaikutusten arviointi toteutettiin osana valmisteluprosessia yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristöviranomaisten kanssa. Ympäristövaikutusten arviointia koordinoiva SOVA-ryhmä seurasi arvioinnin etenemistä ja kokoontui X kertaa valmisteluprosessin aikana arvioimaan maakuntaohjelman ympäristövaikutuksia. Lisäksi arviointiin maakuntaohjelman vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2050 ja maakuntaohjelma 2026–2029 sekä ympäristöselostus olivat julkisesti nähtävillä ja lausuntokierroksella 16.6–22.8.2025, minkä jälkeen lausuntojen perusteella täydennetty asiakirja käsiteltiin ja hyväksyttiin maakuntahallituksessa x.x.2025 ja maakuntavaltuustossa

2. ALUEKEHITYKSEN TILANNEKUVA JA KEHITYSNÄKYMÄT

2.1. Ohjelmatyön toteutuminen ja vaikuttavuus

2.1.1. Arviointi maakuntaohjelman 2022–2025 toteutumisesta

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 ulkoinen arviointi toteutettiin yhteistyössä Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmien arviointien kanssa. Ulkoisen arvioinnin mukaan Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman painopisteet nähtiin edelleen keskeisinä ja relevantteina. Painopisteet tukevat maakunnan kehitystä ja vastaavat tunnistettuihin tarpeisiin, mutta painopisteiden tavoitteiden parempaa priorisointia kaivataan, jotta tulokset ja vaikutukset olisivat entistä laajempia. Tiedonkeruuseen osallistuneiden tahojen mukaan ohjelman tavoitteiden laajuus ja priorisoinnin puute olivat tuoneet haasteita kokonaisuuden hallitsemiseen. Osa alueen toimijoista arvioi, että maakuntaohjelma ei ole riittävästi tukenut heidän tarpeitaan, mikä on osaltaan vähentänyt motivaatiota osallistua ohjelman laatimiseen.

Osaamisen kehittämisen painotus on koettu onnistuneeksi, sillä se vastaa yhä alueellisiin työvoiman osaamishaasteisiin toimintaympäristön rajuista muutoksista huolimatta. Kilpailukyyn ja osaamisen linkittyminen toisiinsa on nähty perustelluksi, ja valinta painottaa näitä teemoja on ollut arvioiden mukaan onnistunut elinkeinoelämän näkökulmasta. Myös saavutettavuus painopisteenä on koettu tärkeäksi ja ajankohtaiseksi, joskin etenkin alemman tieverkon kunnossapitoon ja parantamiseen tulisi kiinnittää aiempaa enemmän huomiota harvaan asutun maaseudun ja yritystoiminnan palvelemiseksi (pätee myös digitalisaatioon ja digitukeen).

Maakuntaohjelman tuloksiksi nähdään bio- ja kiertotalouden kokonaisuuden vahvistuminen ja kaivannaisteollisuuden edistyminen. Ohjelman ansiosta myös TKI-infrastruktuuria on parannettu, koulutus- ja tutkimusyhteistyötä

lisätty sekä kilpailukykyä kehitetty (pk-yritysten kasvu, verkostoituminen ja uudistuminen, Kokkolan teollisuusalueen (KIP) kilpailukyyn ja kasvun mahdollistaminen, akku- ja kaivosklusterin toimintaedellytysten varmistaminen). Saavutettavuuden osalta maakuntaohjelman tuloksiksi nähdään Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman toiminnan turvaaminen ja tietoliikenneyhteyksien kokonaisvaltainen parantaminen.

Teollisuus-, energia- ja työvoimarakenteen muutoksiin kiinnitetään kiitettävästi huomiota tällä hetkellä, mutta kolmas sektori, hyvinvointi- ja terveyssektori sekä matkailu ja kulttuuri voisivat näkyä aiempaa vahvemmin maakuntaohjelman tavoitteissa ja toimenpiteissä. Ohjelman painopisteitä tulee kehittää myös kokonaisturvallisuuden kenttä (sotilaallinen ulottuvuus, huoltovarmuus, kansallinen turvallisuus, alueturvallisuus) huomioiden; esim. huoltovarmuus linkittyy vahvasti ruoan tuotantoon ja biokaasun tuotantoon. Älykkään erikoistumisen strategiaa tulisi tiivistää ns. keihäänkärkialoihin, joihin alueelta löytyy riittävä yritysperusta ja kansallista ja kansainvälistä TKI-toimintaa.

Maakuntaohjelmalla on yhteen kokoava ja merkittävä ohjaava rooli. Maakuntaohjelma luo perustan maakunnan edunvalvonnalle ja vaikuttamiselle, jota tarkennetaan vuosittaisen kuntakierrosten yhteydessä; ohjelman edunvalvonnalliset vaikutukset kohdentuvat mm. saavutettavuuden kehittämiseen (väylät, digitalisaatio). Liikenteen saavutettavuudessa yhdistyvät investointien sijoittuminen Keski-Pohjanmaalle, digitaaliuus ja osaava työvoima. Maakuntaohjelma vahvistaa kansallisen aluepolitiikan rahoituksen osalta valittua toimintalinjaa ja luo mahdollisuuden esittää

rahoitusinstrumenttien kohdentamista tavoitteita tukeviin hankkeisiin. Hankkeiden valinnoissa otetaan huomioon maakuntaohjelman tavoitteet.

Maakuntaohjelman ansiosta maakuntaa on johdatettu kohti vihreän siirtymän kärkeä investoinneilla ja tietoisuuden ja osaamisen kehittämisellä. Kokonaisuudessaan maakuntaohjelma on vahvistanut vastuullisuuden näkökulmaa. Maakuntaohjelmalla on ollut vaikutusta biotalouden vahvassa edistymisessä ja energiamurroksen investointien käynnistymisen tukemisessa. Ohjelma vaikuttaa Keski-Pohjanmaan maakunnan elinvoiman ylläpitoon ja elinvoiman edistämiseen; ohjelma edustaa yhteistä näkökulmaa maakunnalle tärkeiksi katsottuihin asioihin.

2.1.2. EU-ohjelmärahoituksen ja kansallisen aluekehittämisrahoituksen vaikuttavuus

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmaa 2022–2025 on toteutettu sekä Euroopan unionin ohjelmärahoituksen että kansallisen kehittämisrahoituksen avulla. Rahoituksella on edistetty pitkäjänteisesti yli ohjelmakausien ulottuvaa alueellisiin vahvuuksiin ja älykkääseen erikoistumiseen perustuvaa kehittämistä. Se on osaltaan tukenut maakunnan myönteistä kehitystä sekä parantanut valmiuksia reagoida koronapandemian kaltaisiin kriisitilanteisiin.

Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelma

Rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 hankkeita on toteutettu Keski-Pohjanmaalla vuoden 2023 loppuun saakka. Ohjelma on tukenut investointien ja pysyvän toiminnan syntymistä, mahdollistanut uusien toimintamallien kokeilun sekä edistänyt TKI-toimintaa, osaamista ja yritysten kilpailukykyä. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoituksella on toteutettu erityisesti Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategiaa 2022–2025, jonka keskiössä on alueen puhtaan siirtymän ja energiamurroksen, osaamisen uudistamisen, älykkään digitalisaation sekä kestävän matkailun innovatiivinen yhdistäminen. Maakuntaan eri ohjelmakausien aikana

Maakuntaohjelma on vaikuttanut siihen, että hanketoiminta on yhtenäistynyt eri teemojen ympärillä.

Maakuntaohjelman sisällölliset uudistamistarpeet kohdentuvat kokonaisvaltaisesti yhteistyön ja yhteisen tekemisen kehittämiseen kaikkien maakunnan toimijoiden välillä. Verkostoyhteistyön merkitys on korostunut, ja siihen on syytä ottaa mukaan myös kolmas sektori ja muodostaa uusia, innovatiivisia alliansseja eri toimijoiden välille. Kansainvälisten työntekijöiden alueelle houkuttelu vaatisi lisää toimenpiteitä, etenkin asettumista vahvistavien toimenpiteiden osalta. Kotouttamisen tulisi tapahtua saumattomasti eri toimijoiden (oppilaitokset, yritykset ja kolmas sektori) yhteistyönä.

rakennetut toimintaympäristöt sekä pitkäjänteinen alueellinen tutkimus- ja kehittämistoiminta ovat vaikuttaneet siihen, että Keski-Pohjanmaalla on vireillä merkittäviä investointeja tulevaisuuden kehittyvillä aloilla, kuten akku- ja kaivosteollisuudessa sekä bio- ja kiertotaloudessa.

EAKR-rahoituksella on edistetty merkittävää vähähiilisyttä sekä bio- ja kiertotaloutta vahvistavaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa muun muassa liittyen akkumateriaalitutkimukseen, energian varastointiin, vaihtoehtoihin polttoaine- ja energiaratkaisuihin sekä teollisuuden ja maatalouden sivu- ja jätevirtojen hyödyntämiseen. Digitalisaation edistämisessä on keskitytty erilaisten toiminnallisten alustojen ja digitaalisten järjestelmien kehittämiseen. Näin on mahdollistettu uudenlaisten palvelujen ja tuotteiden kehittäminen, edesautettu älykkäisiin mittauksiin ja data-alustoihin perustuvaa tiedolla johtamista sekä edistetty yritysten digitalisaatiovalmiuksia. Rahoituksen avulla on kehitetty uusia oppimisympäristöjä esimerkiksi luonnonvara-alalla, rakennusallalla sekä kone- ja metalliteknikassa. Alueen vetovoimaisuutta on vahvistettu kestävän matkailun kehittämishankkeilla.

Yritysten toteuttamilla EAKR-kehittämishankkeilla on erityisesti vaikutettu yritysten liikevaihdon ja henkilöstömäärän kasvuun, luotu uusia työpaikkoja sekä edistetty kansainvälisen liiketoiminnan ja viennin syntymistä. Tuen avulla tapahtuneen tuotekehityksen sekä toiminnan ja prosessien kehittämisen myötä yritysten tuottavuus ja tehokkuus on parantunut.¹

Euroopan sosiaalirahaston ESR-rahoituksella on edistetty työllisyyttä sekä ehkäisty syrjäytymistä varsinkin alle 30-vuotiaiden nuorten aikuisten osalta. Hankkeisiin osallistuneita on onnistuneesti ohjautunut työelämään tai koulutukseen. Rahoituksen avulla on myös syntynyt onnistuneita toimintamalleja esimerkiksi digitaalisten kehittämiseen sekä työhyvinvoinnin edistämiseen (Keski-Suomen ELY-keskus 2023. Länsi-Suomen rakennerahastohankkeiden vaikuttavuuden arviointi).

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma

Keski-Pohjanmaalla Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman 2021–2027 ensimmäiset hankkeet ovat käynnistyneet keväällä 2023. Ohjelmasta rahoitetaan Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan sosiaalirahaston (ESR+) ja Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) hankkeita. Toistaiseksi rahoitusta on kohdentunut maakuntaohjelman 2022–2025 teemoista etenkin TKI-ympäristöihin ja toimintaan, luonnonvarojen jalostukseen ja kestävään käyttöön sekä työllisyyteen ja osaavaan työvoiman saatavuuteen.

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman rahoitusta on kohdennettu alueellisiin vahvuuksiin, kuten elintarvikkeiden, turkisten ja energian tuotantoon sekä metsätalouden edistämiseen. Maaseuturahaston kehittämis-

rahoituksen avulla on edistetty maaseudun mikro- ja pienyritysten toimintaympäristöjä, maa- ja metsätilojen omistajanvaihdoksia, maaseudun elinvoimaisuutta sekä bio- ja kiertotaloutta, kuten maatilojen yhteydessä toimivia biokaasulaitoksia. Maatalousyrittäjien valmiuksia ja jaksamista on edistetty muun muassa liiketoiminta-, muutos-, varautumis- sekä teknologiaosaamista edistämällä. Kylien digikehittämissaamista ja nopeiden tietoliikenneyhteyksien saatavuutta on parannettu. Leader-hankkeet ovat täydentäneet paikallislähtöistä kehittämistä. Leader-rahoituksella on edistetty maaseudun ei-maatalouslähtöistä mikroyrittäjyyttä, kuten luontomatkailua, elintarvikealaa sekä pitkälle erikoistuneita erikoisaloja. Paikallisyhteisöjen hyvinvointia ja toimintaedellytyksiä on tuettu esimerkiksi harrastusmahdollisuuksia parantamalla sekä kylätalojen ja retkeilyreittien ja -kohteiden kunnostuksella.

Interreg-ohjelmat

Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) rahoitettavilla Interreg-ohjelmilla tuetaan rajat ylittävää rajaseutujen kehittämistä, valtioiden välistä, laajempia alueita kattavaa yhteistyötä sekä koko EU:n kattavaa alueiden välistä yhteistyötä. Ohjelmakaudella 2021–2027 Keski-Pohjanmaa kuuluu neljään Interreg-ohjelma-alueeseen: 1) Interreg Aurora (Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisimmat alueet) 2) Interreg Pohjoinen periferia ja Arktis (NPA) 3) Interreg Itämeri (BSR) 4) Interreg Europe. Tähän mennessä Keski-Pohjanmaa on (ollut) mukana useiden eri aihepiirien hankkeissa, kuten elinkeinolähtöinen TKI-toiminta, kulttuuri, kestävä matkailu, digitaalisuus ja työn kehittäminen.

Kansallinen kehittämissuunnitelma

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman toteuttamista on rahoitettu kansallisella alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman (AKKE) määrärahalla vuosina 2020–2024. Määrärahaa on

¹ Keski-Suomen ELY-keskus 2023. Länsi-Suomen rakennerahastohankkeiden vaikuttavuuden arviointi

hyödynnetty alueen vahvuuksiin ja erikoistumiseen perustuviin pienimuotoisiin kehittämis-, kokeilu- ja selvityshankkeisiin, jotka ovat usein toimineet pohjana laajempien kokonaisuuksien valmisteluun. Alueelle kriittiseen työvoiman saatavuuteen ja osaamisen laatuun on panostettu erilaisilla osaamistarpeiden kartoituksen, yrittäjyyskasvatuksen, koulutuksen kehittämisen sekä alueen

2.2. Maakunnan tilannekuva ja kehitysnäkymät

Maakuntaohjelmaa valmisteltaessa maasamme, myös Keski-Pohjanmaalla, eletään murrosvaihetta. Geopoliittinen tilanne, julkisen hallinnon tiukentunut talous, väestön väheneminen ja ikääntyminen, valtion aluehallinnon uudistaminen, hyvinvointialueiden haasteet ja alueiden yhdistämisen uhka ovat tekijöitä, joiden suuntaa ja merkitystä on vaikea ennustaa, ja jotka siten lisäävät kehityksen epävarmuutta.

Kasvu edellyttää investointeja ja innovaatioita sekä TKI-toiminnan lisääntymistä. Strategiaa laadittaessa alueelle on suunnitteilla, ja osittain jo toteutumassa, miljardien suurinvestointeja puhtaaseen siirtymään. Näiden toteutumisen edellytyksiä on varmistettava ja luotava edellytyksiä uusille investoinneille, jatkajalostukselle ja kehittämiselle. Murrokseen liittyen voidaan kasvu edistävänä seikkoina pitää sitä, että läntisten yhteyksien merkitys tulee korostumaan huoltovarmuuden ja turvallisuusympäristön muuttuessa ja puhdas siirtymä tuo alueelle investointiedun lisäksi erilaisia kerrannaisvaikutuksia. Ilmastonmuutokseen liittyvät haasteet tunnistetaan alkutuotantopainotteisessa, bio- ja kiertotalouden sekä energianmurroksen mahdollisuuksiin nojaavassa maakunnassa myös suurena mahdollisuutena.

2.2.1. Väestökehitys

Keski-Pohjanmaan väkiluku oli vuoden 2024 lopussa 67 717 henkeä². Väkiluku on pysynyt jo useita vuosia vakaana. Sitä on kasvattanut

vetovoimaa ja saavutettavuutta parantavilla hankkeilla. Rahoitus on tukenut ilmastopäätösten vähentämistä, luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä maaseudun elinkeinoja. Rahoitus on mahdollistanut kulttuurin, kuten kansanmusiikin ja tapahtumatoiminnan, kehittämistä sekä kansalaisten hyvinvointia ja liikkuamista edistäviä toimenpiteitä.

Keski-Pohjanmaan maakunnan vahvuutena on hyvä logistinen sijainti, vientivetonen suurteollisuus, rikkaat luonnonvarat, monipuolinen elinkeinorakenne sekä vahvat pienet ja keskisuuret yritykset ja alkutuotanto. Tulevaisuuteen vaikuttavina merkittävimpinä, toisiinsakin vaikuttavina, tekijöinä strategian valmistelussa teemaryhmissä nähtiin osaavan työvoiman saatavuus, hyvinvoinnin korostamiseen, ympäristöarvoihin (mm. puhdas siirtymä), sekä teknologian kehitykseen liittyvät trendit.

Maakunnan kilpailukykyyn ja asukkaiden hyvinvoinnin kannalta erityisen tärkeää on osaavan työvoiman riittävyyden varmistaminen alueen kehittyvien yritysten, uusien nousevien vahvuusalojen sekä tulevaisuudessa yhä kasvavien hoivapalveluiden tarpeisiin. Tärkeää on myös maakunnan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan, kansainvälistymisen ja verkostoitumisen vahvistaminen sekä saavutettavuuden ja vetovoimaisuuden edistäminen koko maakunnan alueella. Ennaltaehkäisevät ja vahvistavat toimet koko väestön, mutta etenkin lasten ja nuorten, hyvinvoinnin turvaamiseksi ovat olennaisia maakunnan menestykselle.

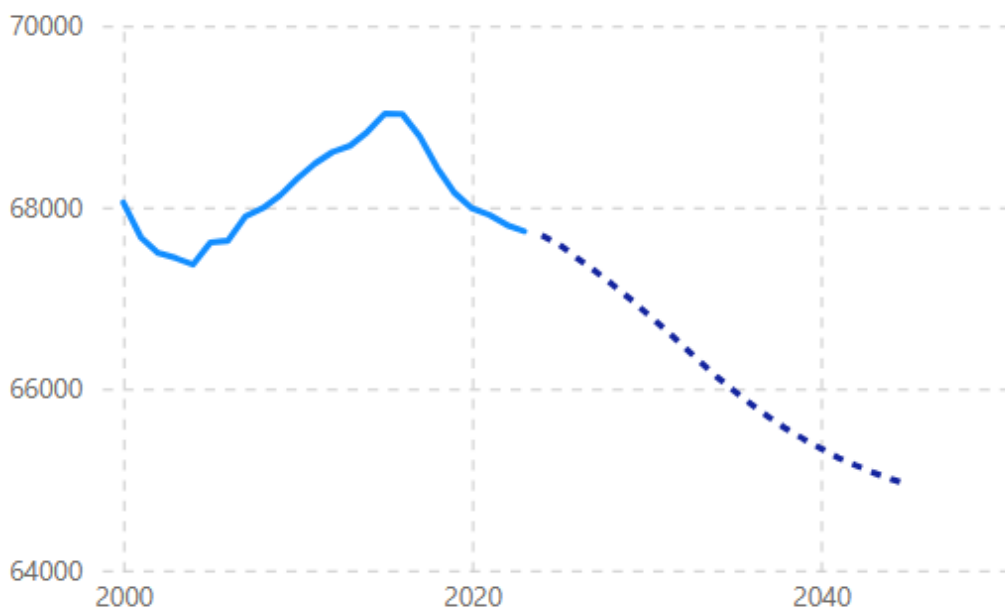
maahanmuutto ja supistanut Suomen sisäinen muutto sekä luonnollinen väestönmuutos (kuolleita enemmän kuin syntyneitä).

² Tilastokeskus (2025). Väestön ennakkotilasto.

Kokonaisnettomuuttoa (maahanmuutto + maan sisäinen muutto) tarkastellessa Keski-Pohjanmaa on viime vuosikymmenellä ollut lievästi muuttotappiollinen, mutta vuosien 2022–2024 aikana maakunta on kääntynyt muuttovoittoalueeksi.³ Maan sisäisen muuton suurin ikäryhmä sekä tulo- että

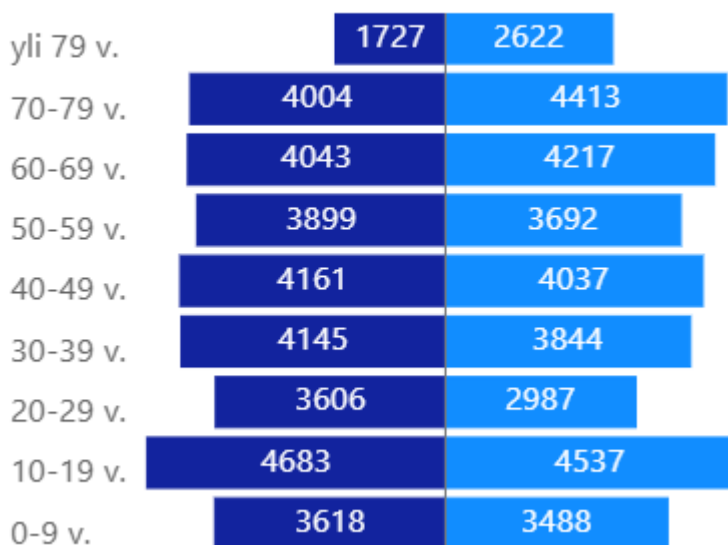
lähtömuutossa on 18–24 –vuotiaat. Maahanmuutossa ja maastamuutossa suurimmat ikäryhmät ovat nuoret ja nuoret aikuiset: 25–34 –vuotiaat sekä 15–24-vuotiaat. Luonnollinen väestönkasvu on ollut maakunnassa pitkään positiivista, mutta on kääntynyt 2020-luvulla negatiiviseksi.

● Väkiluku 31.12. ● Ennuste

Kuvio x. Keski-Pohjanmaan väestönkehitys v. 2000–2023 ja ennuste 2024–2045 (Tilastokeskus. [Väestöennuste](#) ja [Väestörakenne](#).).

● Miehet ● Naiset

Kuvio x. Keski-Pohjanmaan väestörakenne 2024 ikäryhmittäin (Tilastokeskus. [Väestörakenne](#).).

³ Tilastokeskus 2025. Muuttoliike.

Suomalaisittain verrattain korkean syntyvyyden seurauksena alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on Keski-Pohjanmaalla maan suurin, 18 % väestöstä⁴, mikä lisää palvelutarvetta muun muassa varhaiskasvatuksessa, koulutuksessa ja sivistyspalveluissa. Yli 64-vuotiaita on 25 %, hieman yli Suomen keskiarvon. Ruotsinkielisiä (2023) on 9 %, ja muita kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvia 4 %. Ulkomaalaistaustaisia on 4 %, mikä on selkeästi maan keskiarvoa (10 %) vähemmän.

Tilastokeskuksen väestöennuste vuodelta 2024 (kuvio x) ennustaa Keski-Pohjanmaan väkiluvun pysyvän vakaana 2024–2029. Väestökehityksen näkymä maakunnan sisällä vaihtelee: Kokkolan seutukunnassa väestöennuste osoittaa vuoteen 2029 väestön kasvavan 0,4 prosenttia. Samalla aikavälillä Kaustisen seutukunnassa ennuste osoittaa väestön supistuvan 6,5 prosentilla. Väestöennusteen toteutuessa seuraavan kymmenen vuoden kuluessa varhaiskasvatus- ja alakouluikäisten lasten määrä laskee voimakkaasti. Peruskoulusta toiselle asteelle siirtyvien nuorten määrä laskee hieman. Työikäisen väestön määrässä ei tapahdu suurta muutosta. 65–80-vuotiaiden määrä laskee ja 80 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa voimakkaasti.

2.2.2. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Keski-Pohjanmaa on pääosin maaseutuvaltainen alue, lukuun ottamatta Kokkolan ydinkaupunkialuetta. Alueen asukkaista 40 % asuu maaseudulla, kun koko maan keskiarvo on 26 %. Maaseudun ja kaupungin välinen vuorovaihtelu on voimakasta, ja kahdensuuntainen pendelöinti sekä koulutus- ja palvelutoiminnot liikuttavat asukkaita Kokkolan ja maaseutukuntien välillä. Etätyö, monipaikkaisuus ja digitalisaation nopea kehitys yhdistettynä toimiviin yhteyksiin luovat pohjaa maakunnan tasapainoiselle kehitykselle.

Maakunnan kuntien sisäisen ja ulkoisen liikenteen liikennemuotoja ja -väyliä kehitetään

Suomalaisittain suuret lapsi- ja nuorisoikäluokat osuvat samanaikaisesti suurten ikäluokkien ikääntymiseen. Nämä kaksi tekijää pitävät alueen väestöllisen huoltosuhteen selvästi Suomen keskitasoa korkeampana. Väestöllinen huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttäneitä on sataa 15–64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Vuonna 2024 Keski-Pohjanmaan väestöllinen huoltosuhde oli 74 (vrt. koko maa 62), viidenneksi korkein maakunnista. Taloudellinen huoltosuhde eli työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien määrä sataa työllistä kohti oli vuonna 2023 144 (vrt. koko maa 132), mikä johtuu ikääntyvän väestön lisäksi suhteellisen suurista nuorista ikäluokista. Maakunnista Keski-Pohjanmaan taloudellinen huoltosuhde oli seitsemänneksi matalin.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan pitemmällä aikavälillä vuoteen 2045 asti Keski-Pohjanmaan väkiluku laskee noin 2800 hengellä verrattuna vuoteen 2023 (kuvio x). Tilastokeskusten ennusteissa ei kuitenkaan huomioida alueelle suunniteltuja suurinvestointeja, joiden toteutuessa alueelle syntyvät tuhannet uudet työpaikat vaikuttavat väkiluvun kehitykseen.

erityisesti, koska parantuneella saavutettavuudella tuetaan suurinvestointien syntyä, paikallista yritystoimintaa ja vahvistetaan pääväylien liikenteen välityskykyä. Väylien kehittämisellä myös varmistetaan kansallista ja alueellista huoltovarmuutta. Läntisen ja pohjoisen ulottuvuuden merkityksen lisääntymisen myötä kansallisten ja kansainvälisten liikenneyhteyksien ja -käytävien merkitys korostuu. Satamia on kehitettävä siten, että ne pystyvät vastaamaan tuleviin elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden lisääntyviin tarpeisiin. Maakuntakenttien olemassaolo ja lentoliikenneyhteydet ovat kriittisen tärkeitä matkailulle, mutta

⁴ [Tilastokeskus 2025, Väestörakenne.](#)

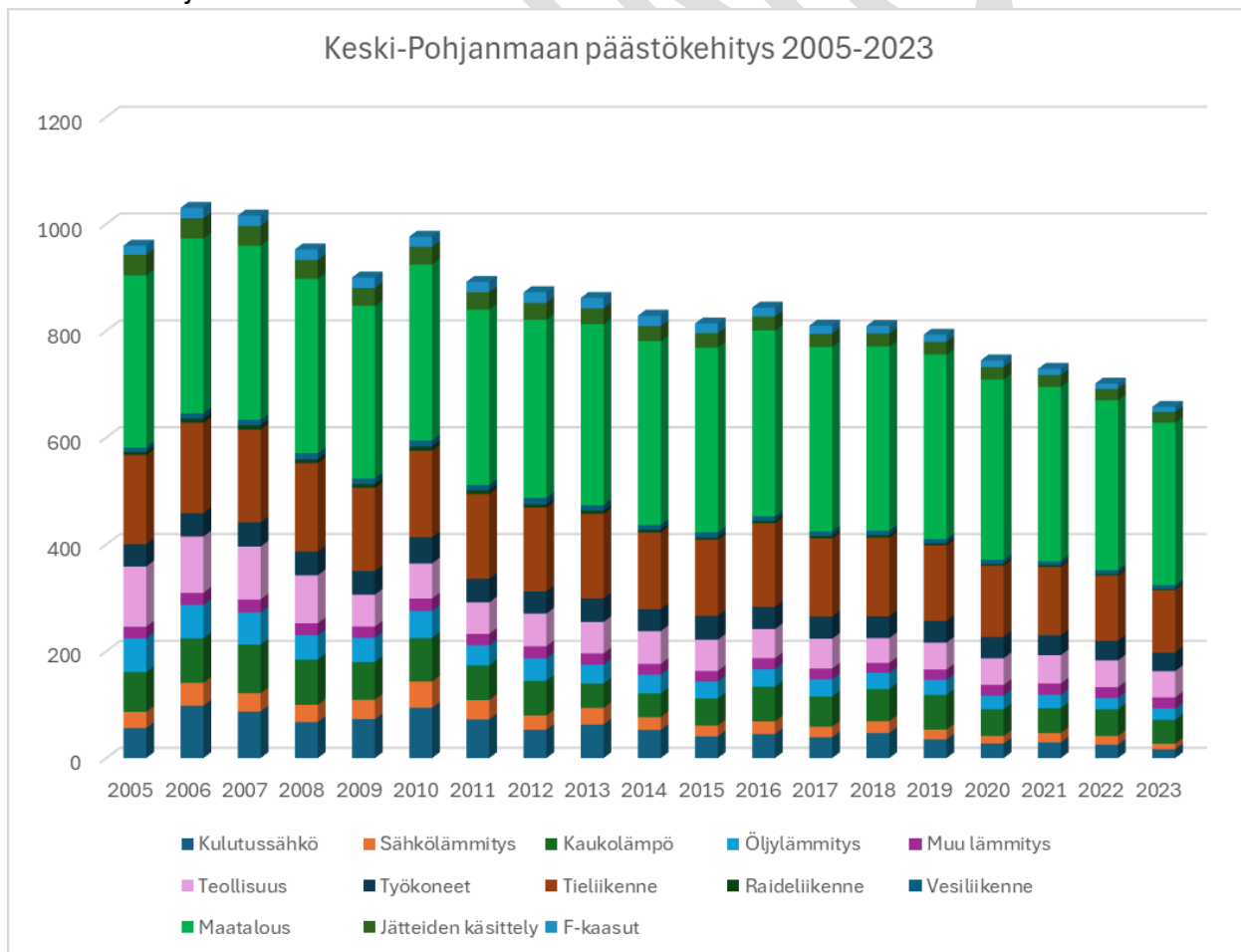
erityisesti myös kansalaisten saavutettavuudelle ja elinkeinoelämän toimivuudelle.

Keski-Pohjanmaalla kiinteän verkon laajakaista nopeimmilla (yli 1000 Mbit/s) yhteyksillä on saatavilla 68 % kotitalouksista, kun koko maan keskiarvo on 75 %. Nopeimmat 5G-matkaviestinverkot (300 Mbit/s) ovat saatavilla 84 % kotitalouksista, kun koko maan keskiarvo on 89 %⁵. Maaseutualueiden laajakais-tarakentaminen on edelleen hidasta, ja haasteet säilyvät erityisesti kaupallisten toimijoiden heikon kiinnostuksen vuoksi.

Keski-Pohjanmaalla on rikas ja monimuotoinen luonto, joka sisältää useita uhanalaisia lajeja ja elinympäristöjä. Metsät, suot ja vesistöt ovat erityisen tärkeitä alueen ekosysteemien kannalta. Vuonna 2021 laadittu ilmastotiekartta 2035 ja sitä tukevat kuntakohtaiset

tiekartat ohjaavat alueen ilmastotoimia. Metsänhoidon ja ilmastonäkökulman kannalta suometsien suuri osuus on oleellista. EU:n biodiversiteettistrategia vuoteen 2030 sisältää luonnonsuojelu- ja ennallistamistavoitteita, jotka voivat rajoittaa metsien talouskäyttöä.

Keski-Pohjanmaan suurimmat päästösektorit ovat maatalous (46 % kokonaispäästöistä), tieliikenne (18 %) ja lämmitys (15 %)⁶. Vuonna 2022 lämmityspäästöjen suurin aiheuttaja oli kaukolämpö, joka tuotettiin metsäpolttoaineilla ja teollisuuden puutähteillä (65 %) sekä turpeella (27 %)⁷. Keski-Pohjanmaan kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti ovat laskeutuneet 6 % vuodesta 2022 vuoteen 2023 (Kuva x). Tuulisähkön tuotanto on kasvanut 205 % vuosien 2017–2020 aikana, ja päästövähennys on ollut 24,5 % vuosina 2005–2021.

Kuvio X. Kuntien ja alueiden khk-päästöt. [Suomen ympäristökeskus \(Syke\)](#) (23.3.2025)

⁵ [Liikenne- ja viestintävirasto 2024.](#)

⁶ SYKE 2025. [Kuntien ja alueiden KHK-päästöt.](#)

⁷ Energiateollisuus 2025. [Kaukolämpötilasto.](#)

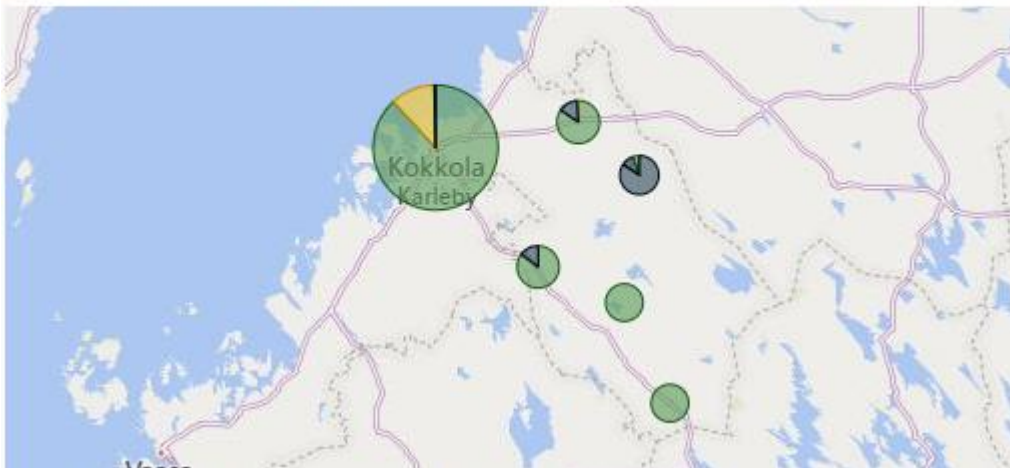
Keski-Pohjanmaan kokonaispäästöjen arvioidaan vähentyvän merkittävästi viiden vuoden aikavälillä. Maakuntaan rakennetaan vuosien 2024–2028 aikana noin 400–600 tuulivoimaa, jotka muodostavat noin 2100–4600 megawattia uutta tuulivoimakapasiteettia. Ilmastotavoitteisiin päästään energiaturpeen

2.2.3. Kestävä elinvoima ja investoinnit

Keski-Pohjanmaalla on monipuolinen elinkeinorakenne. Kärkenä on vientivetoinen suurteollisuus, jossa kärkialana kemikaalien sekä metallien valmistus ja jalostus. Kehittyvinä toimialoina ovat akkuekosysteemi, uusiutuva energia sekä biotalous ja kiertotalous. Tulevina vuosina painopiste on erityisesti energiamurroksen toimeenpanossa, biokaasu-, vety- ja aurinkoenergiainvestointien edistämässä,

Investoinnit paikkakunnittain

Vaihe ● 0. Esiselvitys ● 1. Suunnittelu ● 2. Investointipäätös ● 3. Käynnistys

Kuva x. Keski-Pohjanmaalle suunnitella tai käynnistämässä olevat vihreän siirtymän investoinnit ([Elinkeinoelämän keskusliitto 2025. Vihreiden investointien dataikkuna](#)).

Kokkolassa sijaitsee Pohjoismaiden suurin epäorgaanisen kemianteollisuuden keskitelmä, Kokkola Industrial Park (KIP), jossa toimii noin 80 vientipainotteista kemian- ja metallialan huippuyritystä. Ne työllistävät suoraan 2400 ihmistä. Lähialueelle on sijoittamassa toinen teollisuusalue, Kruunuportti, uusia investointeja varten.

käytön vähenemisen, tuulivoiman rakentamisen ja biokaasun tuotannon lisääntymisen ansiosta. Vihreät investoinnit vähentävät myös teollisuuden päästöjä. Tuulivoimarakentaminen etenee, biokaasuvoimaloiden määrä kaksinkertaistuu ja vetytalous kehittyy vahvasti vuoteen 2030 mennessä.

energian tasaus- ja varastointikyvykkyyden parantamisessa sekä uuden kasvun synnyttämisessä. Tavoitteena on hyödyntää ja edelleen kehittää alueen erityispiirteitä ja vahvuuksia sekä huomioida maakunnan kehittämisessä luonnon monimuotoisuuteen, ympäristönsuojeluun sekä ilmastosuojeluun liittyvät kansalliset ja eurooppalaiset tavoitteet.

Keski-Pohjanmaan lähitulevaisuuden kasvu ja kehitys ovat suuresti riippuvaisia sekä suunnitella että käynnissä olevien suurhankkeiden toteutumisesta. Maakuntaan suunnitellut investoinnit vuoteen 2029 mennessä ovat arvoltaan 6 399 miljoonaa euroa.⁸ Alueella kehitetään merkittävästi akku- ja kaivosklusteria, erityisesti litiumtuotantoa. Alalle on tulossa satoja uusia työpaikkoja sekä Kokkolaan että

⁸ [Elinkeinoelämän keskusliitto 2025. Vihreiden investointien dataikkuna](#)

Kaustiselle. Litiumjalostamon ja -rikastamon tuotanto alkaa vuosien 2025 ja 2026 aikana. KIP-alueelle on avattu puhtaan vedyn ja hiilen tuotantoteknologiaa kehittävä ja kaupallistettava, sarjassaan Euroopan suurin vedyntuotantolaitos. Vedyn ja ammoniakkin tuotantoa on suunnitteilla laajentaa miljardiluokan investoinneilla. Samoin vähähiilisen alumiinin tuotantolaitoksen sijoittumista Kruununportin alueelle selvitetään. Kannukseen ja Kaustiselle on rakenteilla kaksi kokoluokaltaan mitattavaa biokaasulaitosta, jotka hyödyntävät teollisuuden ja maatalouden jätteitä biometaanin tuotannossa. Lisäksi alueella on käynnissä ja suunnitteilla tuulivoimahankkeita, joiden arvo on useita miljardeja euroja. Aurinkovoiman tuotantoon liittyviä selvityksiä on käynnissä eri puolilla maakuntaa.

Suurhankkeiden myötä Keski-Pohjanmaan potentiaalinen työvoimatarve on ainakin 6000 henkilötyövuotta vuoteen 2030 mennessä. Tilanteesta seuraa haasteita, sillä maakunnan työttömyysaste on ollut pitkään Suomen pienimpiä. Lisäksi alueella on työvoiman kohtaanto-ongelma, jolloin työvoimapulasta huolimatta työpaikat ja työnhakijoiden osaaminen eivät kohtaa. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan koronapandemiavuoden 2020 jälkeen vuosina 2021–2024 15–64-vuotiaiden työllisyysaste on pysynyt vuositasolla yli 72 prosentissa ja työttömyysaste alle viidessä prosentissa. Työnvälitystilaston mukaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on tuona aikana pysytellyt pääosin alle 10 %:ssa. Väestön ikääntymisen myötä eläköityvien määrä on suuri. Pidemmällä aikavälillä suurinvestointien toteutuessa rekrytointihaasteet tulevat olemaan mittavat, ja alueella tullaan tarvitsemaan massiivisia panostuksia työvoiman hankintaan sekä panostuksia koulutukseen.

Keski-Pohjanmaalla on noin 28 000 työpaikkaa (2023)⁹. Päätoimialoittain eniten työllistävät

sosiaali- ja terveysala (23 % alueella työssäkäyvistä), teollisuus (16 %) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (11 %). Maa- metsä- ja kalatalous työllistää noin 1600 henkeä. Maakunnan bruttokansantuote asukasta kohti vuonna 2022 oli 40369 euroa, mikä on selkeästi alempi koko maan lukuun (47898 €/as) verrattuna, vain 84 % koko maan luvusta¹⁰. Viennin osuus Keski-Pohjanmaan bruttokansantuotteesta on merkittävä, ja esimerkiksi vuonna 2023 maakunta vastasi 5 % koko maan viennistä¹¹, mikä on merkittävä osuus huomioiden, että alueella asuu 1,2 % Suomen väestöstä.

Maakunnan vahvan alkutuotannon murros tulee jatkumaan tilakokojen kasvamisena sekä ympäristöosaamisen ja palveluosaamisen tarpeen lisääntymisenä. Merkittävä työllistäjä alueella on ollut turkistuotanto, johon lintuinfluenssaepidemia vaikutti erittäin haitallisesti. Taloudelliset vaikutukset ovat mm. menetettyjen työpaikkojen ja verotulojen lisäksi suurien myyntitulojen menetys sekä vuosikymmenten jalostustyön menetys. Muutoksesta on kuitenkin ollut myös positiivisia vaikutuksia. Jäljelle jääneillä turkistarhoilla on panostettu eläinten elinolosuhteiden parantamiseen ja tarhoja on sertifioitu eli niillä on ollut kykyä jatkaa ja parantaa toimintansa.

Keski-Pohjanmaan yrityskanta eli yritysten määrä on noin 5 200. Vuosina 2021–2024 yrityksiä on aloittanut noin 350 enemmän kuin lopettanut ja yrityskanta on kasvanut noin 260 yrityksellä.¹² Yrityskannan vaihtuvuus eli aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten suhde yrityskantaan (pl. alkutuotanto) on maan kolmanneksi pienintä¹³.

Yrityskannan korkeaa vaihtuvuutta pidetään yleisesti hyvänä asiana vanhojen kilpailukykyä menettäneiden yritysten poistuessa markkinoilta ja uusien kasvuhakuisten yritysten aloittaessa (ns. luova tuho), joskin Keski-

⁹ Tilastokeskus 2025. [Työssäkäyntitilasto](#).

¹⁰ Tilastokeskus 2025. [Kansantalouden aluutilinpito](#).

¹¹ Tulli 2025. [Ulkomaankauppatilastot](#).

¹² Tilastokeskus 2025. [Aloittaneet ja lopettaneet yritykset](#).

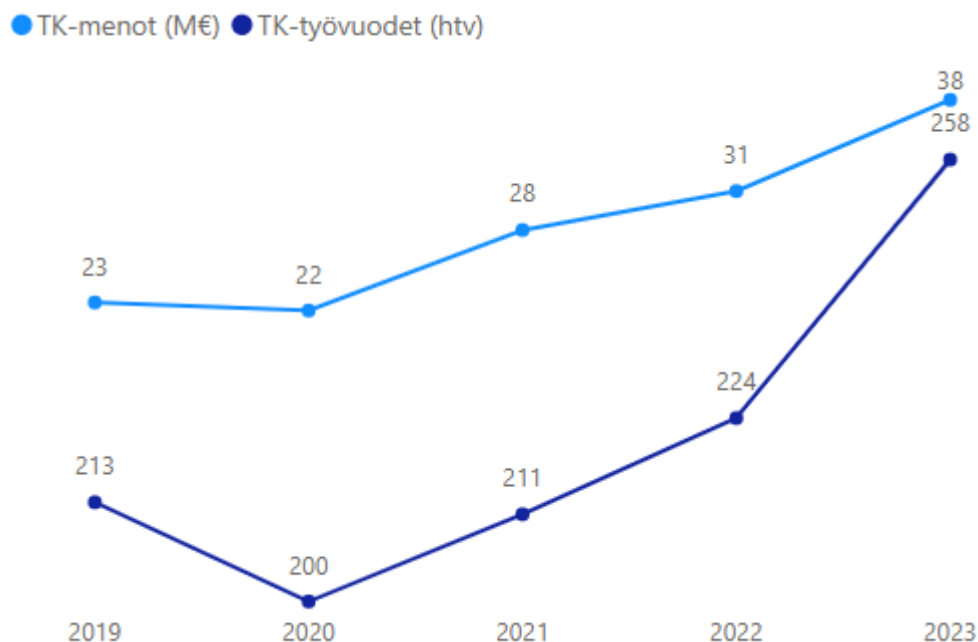
¹³ Lith (2024). [Yrityskannan vaihtuvuus](#).

Pohjanmaan heikko vaihtuvuus voi liittyä maakunnan pieneen kokoon ja pieneen yrityskantaan. Tilastojen valossa yritysten määrän

kasvu on hidastunut ja potentiaalisesti kääntymässä laskuun (kuvio x).

Kuvio x. Keski-Pohjanmaan aloittaneet ja lopettaneet yritykset ja yrityskanta. [Tilastokeskus](#).

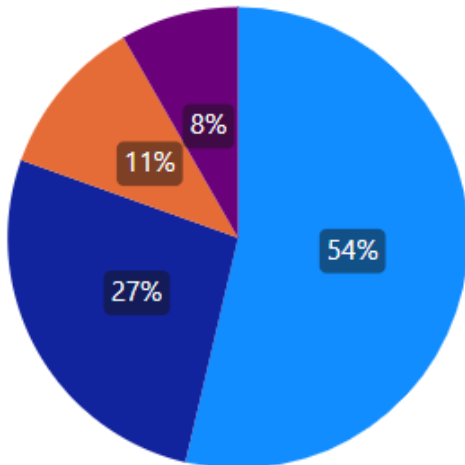

Kuvio x. TK-menot ja henkilötyövuodet maakunnassa 2019–2023 (Tilastokeskus (2025) [Tutkimus- ja kehittämistoiminta](#)).

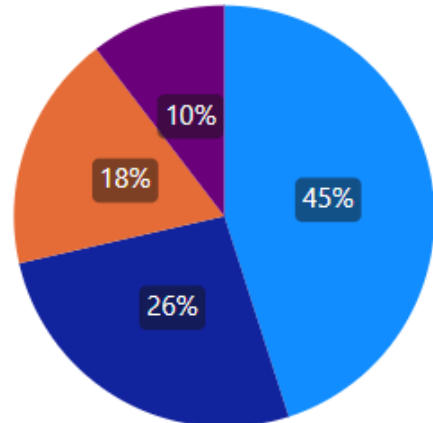
Vuonna 2023 tutkimus- ja kehitystoiminnan menot olivat Keski-Pohjanmaalla 560 euroa asukasta kohti (vrt. koko maa 1506 €/as). Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot, henkilöstömäärä ja henkilötyövuodet ovat kuitenkin nousseet tasaisesti viime vuosina (kuvio x).

TKI-menoista vuonna 2023 66 % kohdistui yritys sektorille, 28 % korkeakoulusektorille ja 5 % julkiselle sektorille. Korkeakoulusektorin osuus oli hieman koko maata (24 %) suurempi.

Keski-Pohjanmaa

Koko maa

- Toinen aste tai erikoisammattikoulutus
- Alin korkea-aste tai alempi korkeakouluaste
- Ylempi korkeakouluaste tai tutkijakoulutus
- Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa tai tuntematon

Kuvio x. Alueella työssäkäyvien koulutustaso 2023. ([Tilastokeskus 2025. Työssäkäyntitilasto](#)).

Keski-Pohjanmaan väestö on koko maahan verrattuna keskimäärin heikommin koulutettua, mutta koulutustaso on noussut tasaisesti viime vuosina. Vuonna 2023 15 vuotta täyttäneistä 27 % oli ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa (koko maa 25 %). Toisen asteen suorittaneiden osuus, 45 %, on maakunnassa

suurempi kuin koko maassa (40 %). Korkea-asteen tutkinnon on suorittanut 27 % 15 vuotta täyttäneistä (koko maa 34 %), joten siirtymä toiselta asteelta korkeakoulutukseen on ollut maakunnassa keskimääräistä heikompa. Kuvioista x nähdään alueella työssäkäyvien työllisten koulutustaso koko maahan verrattuna.

2.2.4. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt

Keski-Pohjanmaalla arvot ”koti, uskonto ja isänmaa” ovat edelleen merkittävässä asemassa. Nämä arvot näkyvät alueen kulttuurissa, yhteisöllisyydessä ja elämäntavassa monin tavoin. Arvot luovat pohjan vakaalle ja yhtenäiselle yhteisölle, jossa perinteet ja kulttuuri ovat arvostettuja.

Keski-Pohjanmaalla paikallisyhteisöt ovat vahvoja, ja alueella asuu kohtuullisen hyvinvoivaa ja toimeliasta väkeä. Maakunnan työllisyys on hyvä, ja erityisesti järjestötoiminta on alueella aktiivista ja talkoohenkiä vahvaa. Myös useat osallisuutta ja hyvinvointia koskevat mittarit vahvistavat tätä kuvaa, esim. aktiivisesti

järjestötoimintaan osallistuvien osuus on hyvinvointialueista kolmanneksi korkein.

Kuntaliiton hyvinvointi-indikaattorin¹⁴mukaan Keski-Pohjanmaan kunnissa voidaan keskimäärin hyvin. Hyvinvointi-indikaattori mittaa kuntien asukkaiden laaja-alaista hyvinvointia yhdistämällä elintason, hyvinvointiin ja itsensä toteuttamiseen liittyviä tilastoja. Indikaattorissa arvo 100 on keskiarvo, arvo alle sadan on keskimääräistä huonompi tulos ja vastaavasti yli sadan on parempi tulos. Keski-Pohjanmaan kuntien hyvinvointi-indikaattorit ovat välillä 95–111. Keskipohjalaiskuntien keskiarvo on 102.

Terve Suomi -tutkimuksen (2024) mukaan 20 vuotta täyttäneistä keskipohjalaisista 53 % tuntee elämänlaatunsa hyväksi (koko maa 50 %). Elämänlaadun kokemus on vastausten perusteella parantunut vuodesta 2022 (vrt. 49,5 %). Lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mittaavan MOVE-mittauksen (2024) mukaan maakunnan 5. luokan oppilaista 43,1 %:lla on heikko fyysinen toimintakyky (koko maa 35 %). Vastaava osuus 8-luokkalaisista on 44,4 % (koko maa 40,4 %).¹⁰ Tilanne edellyttää lasten ja nuorten hyvinvointia ja liikkumista edistäviä toimenpiteitä.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus on Keski-Pohjanmaalla maakunnista toiseksi alhaisin, 6,6 %.¹⁵ Etenkin toisen asteen koulutuksen leikkaukset voivat lisätä nuorten syrjäytymisriskiä. Täydentävää toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64 -vuotiaiden henkilöiden osuus on Manner-Suomen maakunnista alhaisin, 0,9 %.¹⁶ Kaksi kolmesta kokee elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi, mutta heidän osuutensa on vähentynyt. Syrjintää työssä tai työnhaussa kokevia on vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

---

¹⁴ Kuntaliitto 2025. [Hyvinvointi-indikaattori](#).

¹⁵ [THL 2023](#).

¹⁶ [THL 2024](#).

3. KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTAOHJELMA 2026–2029

3.1. Maakuntaohjelman strategiset tavoitteet ja kehittämiskohteet

Maakuntastrategian 2050 vision mukaisesti Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoitteena on olla

HYVINVOINNIN, TUOTTAVUUDEN JA KASVUN MENESTYVÄ MAAKUNTA

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 missiona on, että

Keski-Pohjanmaa on edelläkävijä kestäväen kehityksen ja innovatiivisten ratkaisujen edistämiseksi, luoden hyvinvointia ja turvallisuutta kaikille asukkailleen.

Tavoitetilana on, että

Vuonna 2030 Keski-Pohjanmaa on tunnettu maakuntana, jossa energiamuros ja puhdas siirtymä ovat onnistuneesti toteutuneet.

Maakunnan aluerakenne on kestävä ja hyödyntää täysmääräisesti digitaalista kehitystä, sekä tukee kuntien ja kaupunkien taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

Maakunnan asukkaat nauttivat korkeasta elämänlaadusta, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista, ja alueen yhteisöt ovat vahvoja ja osallistavia.

KEHITTÄMINEN JA KESKEISET PAINOTUKSET

Ylläpidetään vahva alkutuotanto, teollisuus ja pk-yrittäjyys erityisesti maakunnan vahvuusalueilla.

Lisätään kestäväen kasvun mahdollisuuksia ja uusia investointeja sekä vahvistetaan maakunnan ja sitä kautta

Hyödynnetään kestävästi puhtaan energian mahdollisuudet ja tuetaan digitaalista puhdasta kasvua.

Edistetään osaamista ja osaavan työvoiman saatavuutta, joka on ratkaiseva voimalähde investointien edistämiseksi ja jalkauttamiseksi maakuntaan.

Vahvistetaan koko Suomen turvallisuutta, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta kehittämällä maakunnan puolustusteollisuutta, kaksoiskäyttöisyyttä ja kuntien varautumista.

Lisätään kansalaisten, kuntien ja alueen (fyysistä ja digitaalista) saavutettavuutta.

Lisätään maakunnan kestäväen matkailun vetovoimaa, erityisesti luontomatkailussa.

Turvataan maakunnan asukkaiden osallisuus, hyvinvointi ja arjen turvallisuus.

Strategisten tavoitteiden saavuttamiseen pyritään kolmen kehittämisteeman ja niille asetettujen strategisten painopisteiden avulla.

Kehittämisteemoja ovat:

- hyvinvoiva asukas ja yhteisö
- kestävä elinympäristö
- monipuoliset elinkeinot

Kehittämisteemoihin sisältyvät poikkileikkävina teemoina:

- saavutettavuus
- tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI)
- kansainvälisyys
- kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 kehittämisteemat ja niiden strategiset painopisteet kehittämiskohteineen kuvataan seuraavissa kappaleissa. Kappaleessa 3.5. on lisäksi kuvattu aluekehittämislainsäädännön (asetus 797/2021) edellyttämän yhteensovittamisen ja yhteistyön mukaisesti Kokkolan kaupungin kestävän kaupunkikehittämisen ekosysteemisopimuksen painopisteet ja tavoitteet, joilla omalta osaltaan edistetään maakuntaohjelman toteuttamista ja älykkään erikoistumisen strategian painopisteitä.

3.2. Hyvinvoiva asukas ja yhteisö

Keski-Pohjanmaan kehittämisen keskiössä on osaava ja hyvinvoiva työvoima, joka vastaa moninaiisiin yhteiskunnan haasteisiin ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Työvoiman saatavuus ja osaaminen ovat avainasemassa maakunnan suurinvestointien ja siten elinvoimaisuuden turvaamisessa. Osaavan työvoiman varmistaminen edellyttää monipuolisia ja

käytännönläheisiä kehittämistoimia, jotka liittyvät niin koulutukseen, työntekijöiden jaksamiseen ja jatkuvaan oppimiseen kuin elinkeinoelämän tarpeisiin ja työelämän vastaanotokyvyykkyteen.

Koulutuksen tulee vastata työelämän tarpeita entistä tarkemmin. Jotta koulutukset ovat

ajankohtaisia ja vastaavat työmarkkinoiden kysyntään vaati se aktiivisen ennakkoinnin lisäksi jatkuvaa yhteistyötä työnantajien ja oppilaitosten välillä. Koulutusten kehittäminen vaati yhteistyötä eri koulutusasteiden, elinkeinoelämän, julkisen sektorin sekä kolmannen sektorin kesken myös jotta koulutuksista saadaan pois päällekkäisyyksiä ja täydennetään katvealueita. Koulutuksen tulee myös olla tarpeiden mukaan joustavaa. Osaamisen korkeaa laatua tukee TKI-toiminta, josta tarkemmin kappaleessa 3.4. Keski-Pohjanmaan työllisyysalue aloitti toimintansa vuoden 2025 alussa, mikä tuo maakunnalliseen yhteistyöhön uuden toimijan.

Kasvualoilla, kuten energiamurroksen, älykkään digitalisaation ja kestävä matkailun aloilla, on erityinen tarve osaavalle työvoimalle. Opiskelupaikkojen lisääminen ja erikoistuminen näille aloille vahvistaa työvoiman saatavuutta ja elinkeinoelämän kilpailukykyä. Digitalisaatio ja muun muassa tekoälyn kehittyminen luo uusia osaamisvaateita, mutta toisaalta tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia koulutuksen toteuttamiseen ja tehostamiseen. Oppilaitosten tulee pysyä teknologisen kehityksen mukana: koulutuksen on oltava laadukasta ja joustavaa sekä tämän hetken vaatimuksia vastaavaa. Keski-Pohjanmaalla jatketaan laadukkaiden ja monikäyttöisten oppimisympäristöjen rakentamista ja uudistamista.

Jatkuva oppiminen vaatii sekä työnantajien valmiutta panostaa osaamiseen kehittämiseen että työvoiman valmiuksia ja motivaatiota uuden oppimiseen ja osaamisen päivittämiseen. Työntekijöiden jaksaminen on olennainen osa työelämän kestävyyttä ja joustavuutta. Työhyvinvointiin panostaminen, kuten työssä jaksamisen tukeminen ja työaikojen joustavuus, tukee työvoiman pitkää ja tuottoisaa työuraa.

Osaavan työvoiman saatavuudessa toinen puoli on olemassa olevan työvoimareservin käyttöön saanti sekä uuden työvoiman houkuttelu alueelle. Keski-Pohjanmaalla on

työvoiman osalta kohtaanto-ongelma, jolloin työvoimapulasta huolimatta tietty osa työnhakijoista ei löydä osaamistaan vastaavaa työtä. Työelämän vastaanottokyvykkyyden parantaminen tarkoittaa työmarkkinoiden avoimuuden lisäämistä erityisesti työvoimapulasta kärsivillä aloilla.

Erikoisosaamisen saatavuuden, yritysten jatkuvuuden ja työllistymisen näkökulmasta yrittäjyys on nähtävä vaihtoehtona. Keski-Pohjanmaalla tulee jatkossakin panostaa yrittäjyysosaamiseen ja nuorten yrittäjyyskasvatukseen.

Keski-Pohjanmaalla panostetaan osaajien houkuttelemiseksi maakuntaan. Osaavasta työvoimasta kilpaillaan sekä maan sisäisesti että globaalisti. Osaavaa työvoimaa pitää saada muualta Suomesta ja ulkomailta. Jatkossakin tulisi panostaa maakunnasta lähteneiden paluumuuttoon ja siihen, että tulevaisuus voidaan nähdä alueella. Mahdollisen mukana tulevan kumppanin työllistyminen sekä toimivat palvelut etenkin perheille ovat usein edellytys alueelle jäämiseen. Etätöiden ja monipaikkaisuuden mahdollisuuksia tulee hyödyntää.

Keski-Pohjanmaa houkuttelee kansainvälisiä opiskelijoita laadukkailla koulutusohjelmilla, mutta tilastojen valossa opetuspanostuksesta saatu hyöty valuu suurelta osin muualle Suomeen ja ulkomaille. Tämän vuoksi koulutettujen maahanmuuttajien integroitumiseen ja työllistymiseen tulee panostaa.

Tarjolla olevien työpaikkojen lisäksi osaajien pitämässä ja houkuttelemisessa on keskeistä hyvät edellytykset laadukkaaseen, turvalliseen elämään. Toimivat peruspalvelut sekä korkea koettu turvallisuus asuinpaikasta ja sosioekonomisesta asemasta riippumatta ovat elämänlaadun perusta. Nämä vaativat sekä maakunnallista että laajempaa yhteistyötä. Elämänlaatuun ja hyvinvointiin liittyy myös paljon aineettomia arvoja, kuten luonto, kulttuuri sekä ihmisten väliset suhteet, luottamus ja yhteisöllisyys.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen alueellisesti sekä palvelujen saatavuus ja saavutettavuus ovat keskeisiä väestön hyvinvoinnille ja alueen elinvoimalle. Toimipisteiden puuttuessa palvelujen saavutettavuus varmistetaan liikkuvia palveluita ja etäpalveluita yhdistämällä sekä tarvittaessa sote-kuljetuksilla. Julkisten palvelujen ohella yhdistykset tekevät arvokasta ennaltaehkäisevää työtä, jonka jatkuvuus tulisi turvata ja lisätä koordinoitua julkisten toimijoiden ja kolmannen sektorin välillä.

Yhdistysten toiminnassa mukana oleminen it sessään on jo yksilön hyvinvointia lisäävä tekijä: aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus on Keski-Pohjanmaalla tilastollisestikin korkea. Kansalais- ja yhdistystoimintaa ja osallisuutta voidaan vahvistaa tukemalla kolmannen sektorin toimintamahdollisuuksia, edistämällä tasapuolisia osallistumismahdollisuuksia sekä tukemalla paikallis- ja aluelähtöistä kehittämistä.

Nuorille houkutteleva Keski-Pohjanmaa tarjoaa runsaasti työpaikkoja, hyvät koulutusmahdollisuudet, viihtyisät asuinalueet sekä kulttuuria, liikuntapalveluja ja luonnon-läheisyyttä. Erityisen tärkeää on toimivat julkisen liikenteen yhteydet kuntien ja maakuntakeskuksen välillä ja palvelujen saavutettavuus. Nuoret haluavat muutakin kuin etäpalveluja. Myös aineettomat asiat ovat tärkeitä. Nuorten osallistumismahdollisuuksia esimerkiksi päätöksenteossa tulee parantaa entisestään ja edistää osallisuuden kokemuksia. Osallisuus toteutuu, kun henkilö kokee olevansa osa yhteisöä, johon hänellä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Siihen liittyy läheisesti myös yhdenvertaisuuden kokemus sekä ymmärrettävä viestintä. Aikuisten asenne välittyy nuorille. Liian synkkien tulevaisuuskuvien sijaan asenteissa tulisi näkyä enemmän rohkeus ja optimismi. Myös Keski-Pohjanmaan hyviä puolia tulisi nostaa entistä enemmän esille ja lisätä tietoutta maakunnasta.

Turvallisuuden edistäminen on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toisaalta osaavan

työvoiman kouluttaminen eri ammattitalojen tarpeiden mukaan on osa varautumista. Keski-Pohjanmaalla turvallisuuden pohjana on tiivis yhteistyö julkisen sektorin, asukkaiden, järjestöjen ja yritysten kesken niin alueellisesti kuin ylimaakunnallisesti. Elinvoimainen maaseutu on edellytys aluetason turvallisuudelle ja huoltovarmuudelle. Varautumisen alueelliset toimintamallit tulee olla ajan tasalla ja tarvittaessa niitä tulee kehittää ja pilotoida. Varautumiseen liittyy myös henkinen kriisinkestävyys. Sillä tarkoitetaan yhteisöjen ja yhteiskunnan kykyä kestää kriisitilanteiden aiheuttamat henkiset paineet ja selviytyä niiden vaikutuksilta. Varautuminen normaaliolosuhteissa, osallisuuden kokemuksen vahvistaminen sekä luottamuksen ilmapiiri edistävät henkistä kriisinkestävyyttä.

Kulttuuri mahdollistaa Keski-Pohjanmaan asukkaille ja alueella vieraileville yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kokemuksia. Kulttuuri tuo ihmisiä yhteen ja vähentää ennakkoluuloja. Keskipohjalainen paikallisidentiteetti vahvistuu monipuolisen kulttuuritarjonnan sekä tapahtumien kautta. Kulttuurin lisäksi myös muut aineettomat arvot, kuten luonto ja lähiympäristö, luovat ja ylläpitävät hyvinvointia.

Globaaleista epävarmuustekijöistä ja julkisen talouden heikosta tilasta huolimatta Keski-Pohjanmaan tulee reagoida kokoaan isommin, ennakoivasti ja rohkeasti positiivisiin signaaleihin, kuten investointien mukanaan tuomaan työpaikkojen ja asukasmäärän lisääntymiseen. Investointien vaatimiin panostuksiin, kuten osaamisen lisäämiseen sekä rakentamisen ja kaavoitukseen tarpeisiin, tulisi reagoida kasvukipuina. Suurhankkeiden toteutuminen lisää mahdollisuuksia sekä yksilötason työllistymiseen että parantaa verotulojen myötä kuntien mahdollisuuksia panostaa kulttuuri- ja hyvinvointipalveluihin sekä vastaavien yksityisten palvelujen kysyntää ja tarjontaa.

HYVINVOIVA ASUKAS JA YHTEISÖ

Strateginen painopiste 1. Varmistetaan osaava työvoima muuttuviin elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin tarpeisiin

- Vahvistetaan osaavan työvoiman saatavuutta ja sitoutuneisuutta alueelle
- Parannetaan osaamistarpeiden ennakoitua yhteistyössä kaikkien toimijoiden kesken
- Edistetään koulutuksen joustavuutta ja ajantasaisuutta
- Panostetaan työhyvinvointiin sekä työelämän vastaanottokyvykkyyden lisäämiseen

Strateginen painopiste 2. Luodaan edellytyksiä hyvälle elämänlaadulle ja turvallisuudelle

- Turvataan hyvinvointia edistävien palvelujen saatavuus ja vaikuttavuus
- Huomioidaan nuorten osallistuminen ja osallisuus
- Edistetään turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä ja toimintamallien kehittämistä
- Tuetaan kolmannen sektorin ja kulttuurialan toimintamahdollisuuksia

3.3. Kestävä elinympäristö

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian 2050 aluerakenteen tavoitteena on toimiva ja turvallinen elinympäristö, joka on keskeinen tekijä maakunnan monialaisen elinkeinoelämän turvaamisessa sekä elämisen laadussa. Tämän toteutumisen edellytyksenä on alueen kestävä aluerakenne, monimuotoinen luonto, kestävä saavutettavuus ja kehittyneiden teknologioiden hyödyntäminen (esim. 5/6G verkko, tekoäly)

Toimiva ja turvallinen elinympäristö muodostuu alueen ominaispiirteet, luonto- ja kulttuuriarvot sekä ympäristönäkökohdat huomioivan yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön suunnittelun pohjalle. Tavoitteena on laadukkaan ja turvallisen elinympäristön, kattavien tietoliikenne- ja liikenneyhteyksien sekä sujuvan arjen palvelujen ja mahdollisuuksien turvaaminen alueen asukkaille, alueelle muuttaville sekä monipaikkaisesti tai etänä työtä tekeville.

Yleistyvät sään ääri-ilmiöt lisäävät tarvetta sopeutumistoimien vahvistukselle ja ovat merkittävä haaste elinympäristöille ja monimuotoisuudelle. Keski-Pohjanmaa on sitoutunut

hiilineutraaliustavoitteeseen vuoteen 2035 mennessä.

Keski-Pohjanmaalla ennallistetaan elinympäristöjä ja panostetaan luonnonhoitoon linjassa kansallisen ennallistamisstrategian kanssa. Ennallistamisen tavoitteena on monimuotoinen ympäristö, johon päästään parantamalla luonnon tilaa monipuolisesti eri ympäristöissä, kuten suo- ja metsäluontotyypeissä sekä vesistöissä. Keski-Pohjanmaan merialueen, järvien sekä virtaavien vesien kunnostus luo edellytyksiä myös luontomatkailun edistämiseksi. Ympäristön tilan seuranta ja analysointia edistetään hyödyntämällä ja kehittämällä digitaalisia ratkaisuja. Luonnon monimuotoisuus ja ekologinen kestävyys otetaan huomioon alueiden suunnittelussa.

Keski-Pohjanmaan aluerakenne on monipuolinen ja jatkuvasti kehittyvää. Maakunnan aluerakennetta kehitetään tukien elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden hyvinvointia, samalla korostaen ympäristön kestävästä kehitystä ja energiatehokkuutta. Elinvoimaisia kyliä ja taajamia tuetaan muun muassa monipaikkaisuuden edistämällä sekä digitaalisten

palveluiden kehittämisellä. Maankäytön suunnittelussa huomioidaan luonnon monimuotoisuus ja edistetään luontokatoa vähentäviä toimenpiteitä.

Maankäytön suunnittelussa huomioidaan erilaiset teollisen toiminnon ympäristöt, maaseudun alkutuotanto sekä asuntorakentaminen ja liikkuminen. Alueidenkäyttö on tasapainoista ja kestävä. Suunnittelua tehdään ennakkoivasti, sujuvasti ja avoimesti. Kulttuuriympäristön monimuotoisuus otetaan huomioon rakennetun ympäristön kehittämisessä osana kestävä ja yhteisöllistä suunnittelua.

Fyysisellä ja digitaalisella saavutettavuudella on keskeinen merkitys maakunnan kehittymiselle, niin elinkeinoelämän kilpailukyvyyn kuin asukkaiden arjen sujuvuuden kannalta. Maakunnan vientiteollisuus ja suunnitellut suuret puhtaan siirtymän investoinnit vaativat hyvää saavutettavuutta. Myös muuttunut geopoliittinen asema ja turvallisuusympäristön muutokset korostavat saavutettavuuden merkitystä.

Keskipojajalaista hiilinegatiivisuutta edistää puhtaat liikenteen käyttövoimat ja niiden jakeluverkon kehittäminen. Keski-Pohjanmaan puhtaan liikenteen kehityskärkiä ovat sähkö, uusiutuvalla sähköllä tuotettu vety sekä biokaasu. Uudet käyttövoimat mahdollistavat kestävä lentämisen tulevaisuudessa. Biokaasun jalostaminen ja jakelu ovat tärkeässä roolissa joukkoliikenteen käyttövoimana.

Keski-Pohjanmaan liikenneverkon huoltovarmuuden, turvallisuuden ja kaksoiskäyttöisyyden kehittämisessä korostuvat henkilö- ja tavariikenteen solmukohtien toimivuus sekä logistiikan digitalisaatio. Kaksoiskäytön edistäminen ovat tärkeitä maakunnan kilpailukyvyyn kannalta.

Lähijunaliikenteen edistämällä on mahdollisuus sekä vähentää liikenteen hiilidioksidipäästöjä että suunnata aluerakenteen uusiutumista.

Autonomiset ja miehittämättömät liikennevälineet tukevat logistisia tavarakuljetuksia ja ilmailua lisäten tavarakuljetusten tehokkuutta ja nopeutta. Drone-tekniikan nopea kasvu avaa uusia mahdollisuuksia ja vaatii tietoturvallisen ilmailun kehittämistä.

Digitalisaation mahdollistamisen perusedellytyksenä on toimivat tietoliikenneverkko-yhteydet. Keski-Pohjanmaan maakunnassa on tietoliikenneverkko-yhteyksien kattavuutta edistetty rakentamalla kiinteitä- ja mobiililaajakaistayhteyksiä. Nopeat ja luotettavat tietoliikenneyhteydet ovat elintärkeitä niin asukkaille, yrityksille kuin julkisille palveluille, ja niiden kehittäminen tukee myös alueellista huoltovarmuutta. Valokuituverkon laajentaminen haja-asutusalueille parantaa internetyhteyksien lisäksi alueellista turvallisuutta ja huoltovarmuutta. Yhteistyö edistäminen operaattoreiden ja muiden toimijoiden kanssa tarjoaa uusia mahdollisuuksia laajakaistaverkon kehittämiseen.

Datan tehokas hyödyntäminen on keskeinen osa nykyaikaista päätöksentekoa ja kehitystyötä. Datan kerääminen ja sen tehokas käyttö päätöksenteossa ja innovoinnissa onkin tärkeää. Dataverkoston muodostamisen ja hyödyntämisen avulla voidaan edistää yhteistä tiedolla johtamista eri toimijoiden kesken. Tämä edellyttää organisaatioiden välistä yhteistyötä datan keräämisessä sekä mekanismeja, joilla dataa voidaan jakaa ja hyödyntää keskitetysti. Turvalliset ja luotettavat tiedonhallinnan ratkaisut vahvistavat niin yritysten, julkisten toimijoiden kuin kansalaistenkin luottamusta dataekosysteemiä kohtaan.

Maakunnan digitalisaation kehittäminen edellyttää suunnitelmallista vuoropuhelua ja verkoston vahvistamista, jotta uudet teknologiat ja palvelut voidaan ottaa käyttöön hallitusti ja tehokkaasti.

KESTÄVÄ ELINYMPÄRISTÖ

Strateginen painopiste 1. Tavoitellaan kestäväää aluerakennetta ja panostetaan ympäristöarvojen edistämiseen

- Edistetään ilmastonmuutoksen hidastamista ja ilmastonmuutokseen sopeutumista
- Edistetään elinympäristöjen ennallistamista ja luonnonhoitoa
- Kehitetään maakunnan aluerakennetta siten, että se tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden hyvinvointia sekä ympäristön kestäväää kehitystä ja energiatehokkuutta
- Huomioidaan maankäytön suunnittelussa teollisen toiminnon ympäristöt, maaseudun alkutuotanto sekä asuntorakentaminen ja liikkuminen, myös kulttuuriympäristön monimuotoisuus rakennetun ympäristön kehittämisessä

Strateginen painopiste 2. Edistetään puhtaalla energialla toimivia älykkäitä liikkumisen tapoja ja saavutettavuutta

- Edistetään autonomisten ja miehittämättömien liikennepalvelujen syntyä
- Kehitetään kestäväää liikennejärjestelmää osana kansallisia ja kansainvälisiä liikenneyhteyksiä ja -käytäviä
- Edistetään liikenteen uusien käyttövoimien käyttöönottoa

Strateginen painopiste 3. Kehitetään ja otetaan käyttöön digitaalisiin teknologioihin perustuvia toimintoja, palveluja ja älykkäitä ratkaisuja

- Edistetään kattavien, luotettavien ja nopeiden tietoliikenneteknologioiden ja infrastruktuurien kehittymistä maakunnassa
- Edistetään datan keräämistä ja sen tehokasta käyttöä päätöksenteossa ja innovoinnissa.
- Hyödynnetään uutta digitaalista teknologiaa laajasti julkisella ja yksityisellä sektorilla
- Edistetään digitaalisten palveluiden saavutettavuutta kaikille käyttäjille, mukaan lukien ne, joilla on heikommat digitaaliset taidot tai erityistarpeet

3.4. Monipuoliset elinkeinot

Monipuoliset elinkeinot muodostavat Keski-Pohjanmaan elinvoiman perustan.

Kärkenä on vientivetoinen suurteollisuus, joka pohjautuu kemikaalien sekä metallien valmistukseen ja jalostukseen. Muita vahvoja toimialoja ovat alkutuotanto ja siihen pohjautuva biotalous. Kehittyvinä ja kasvavina aloina ovat mineraali-, vety- ja akkuekosysteemit.

Elinvoimaisuuden tehokas edistäminen edellyttää maakunnassa eri sektoreilla tehtäviä samansuuntaisia toimenpiteitä, jotka

pohjautuvat yhteiseen strategiseen näkemykseen niistä tekijöistä, joiden varaan maakunnan ja kuntien elinvoima voi rakentua. Keskeisiä toimenpiteitä ovat suunniteltujen investointien edistäminen sekä osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen.

Kokkolan suurteollisuusalueet (KIP ja Kruunuportti), Kokkolan satama sekä Kaustisen seudun litiumesiintymä muodostavat maakunnallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän teollisuuden, logistiikan ja yritystoiminnan synergisen kiertotalouden keskittymän.

Keskittymän kilpailukyvyen kehittäminen edellyttää toimintaedellytysten turvaamista tulevaisuudessa. Tämä tapahtuu panostamalla innovaatiotoimintaan ja osaavan työvoiman kouluttamiseen.

EU:n hyväksymät Keski-Pohjanmaan strategiset hankkeet parantavat kansallista ja EU:n turvallisuutta sekä puolustuskykyä.

Keski-Pohjanmaan vahvan alkutuotannon vahvistaminen edellyttää kilpailukyvyä ja kannattavuuden kehittämistä. Tämä tapahtuu edistämällä investointirahoituksen saataavuutta, sukupolvenvaihdosten toteutumista sekä tuotannon eettistä hyväksyttävyyttä. Maa- ja metsätalouden raaka-aineiden jalostusasteen nostaminen parantaa elintarviketuotannon huoltovarmuutta ja avaa uusia biotalouteen perustuvia liiketoimintamahdollisuuksia.

Keski-Pohjanmaan suuri Pk-yritysten määrä kattaa kemianteollisuuden ja alkutuotannon lisäksi laajasti eri toimialat kuten veneiden valmistuksen, metallien jalostus ja konepajateollisuuden. Maakunnan elinvoimaisuuden edistäminen edellyttää vahvan ja monipuolisen yrityskannan jatkuvuuden turvaamista ja vahvistamista. Tämä tapahtuu tukemalla yritys-toimintaa ja yrittäjyyttä sekä edistämällä Pk-yritysten TKI-toimintaa.

Keski-Pohjanmaa tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ja erityisesti energiaintensiivisen teollisuuden prosessien kehittämistä käyttämään uusiutuvaa energiaa. Tämä puhdas siirtymä toteutetaan edistämällä energiamurroksen toteutumista mikä tarkoittaa siirtymistä fossiilisten polttoaineiden käytöstä uusiutuvien energialähteiden käyttöön.

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian tavoitteena on, että maakunnassa toimii vuonna 2050 biokaasu- ja vetyekosysteemi mahdollistaen puhtaan siirtymän tehokkaan toteutumisen. Biokaasuekosysteemi toteutetaan lisäämällä eri biomassojen käyttöä biokaasun tuotannossa sekä pienissä yksiköissä että teollisen mittakaavan laitoksissa. Vetyekosysteemi rakennetaan puhtaiden tuuli- ja aurinkoenergioiden tuotannon kasvulla sekä alueella kehitettyjen vetyteknologioiden edistämällä.

Keski-Pohjanmaalla on arviolta noin 10 miljardin euron investointipotentiaali, jonka toteutuminen edellyttää vastaamista kasvaneeseen työvoimatarpeeseen sekä osaamistasoon. Investoinnit mahdollistavat puhtaan siirtymisen edistymisen, maakunnan rakennemuutoksen mutta luovat samalla myös alueelle rakenteellisia haasteita. Haasteita on erityisesti työvoiman saatavuudessa, osaamisessa ja saavutettavuudessa sekä saatavilla olevan investointirahoituksen vähäisyydessä.

Uusien innovaatioiden tuottaminen on edellytys maakunnan elinvoiman kehittymiselle. Tämä edellyttää yritysten kilpailukyvyä parantamista sekä uuden liiketoiminnan syntymistä innovaatioiden pohjalta. Nämä mahdollistetaan osaamisen ja tutkimusympäristöjen ja -infrastruktuurien määrätietoisella kehittämisellä sekä alueen TKI-volyymien laadun ja määrän kehittämisellä.

Keski-Pohjanmaan rikas ja monimuotoinen luonto tarjoaa uusia mahdollisuuksia elinvoiman kehittymiselle. Tämä edellyttää luonnon monimuotoisuuden lisäämistä sekä luonnon hyödyntämiseen perustuvien elinkeinojen, kuten matkailun kehittämistä. Tämä saavutetaan edistämällä vastuullisen ja kestävä matkailupalvelujen tarjontaa ja saavutettavuutta, kehittämällä matkailualan yhteistyötä sekä lisäämällä maakunnan erityispiirteiden hyödyntämistä (esim. Kaustisen viulunsoiton kulttuuriperintö UNESCO-statusta).

MONIPUOLISET ELINKEINOT

Strateginen painopiste 1. Vahvistetaan vahvuuksia, monipuolinen elinkeinorakenne toimenpiteet

- Kehitetään edelleen pk-yrityksiä, suurteollisuutta sekä maa- ja metsätaloutta
- Kehitetään kulttuuria ja matkailua elinkeinoina

Strateginen painopiste 2. Luodaan uutta, tunnistetaan uudet mahdollisuudet

- Edistetään puhtaan siirtymän toteutumista ja uusiutuvan energian tuotantoa
- Tuetaan yritystoimintaa ja yrittäjyyttä
- Edistetään uusien innovaatioiden ja teknologioiden toteutumista
- Edistetään maa- ja metsätalouden raaka-aineiden kehittämistä biotalouden uusiksi tuotteiksi

Strateginen painopiste 3. Parannetaan kilpailukykyä

- edistetään investointien ja niiden rahoituksen saamista
- edistetään pk-yritysten TKI-toiminnan kehittymistä
- tuetaan yritysten kansainvälistymistä
- edistetään alkutuotannon eettistä hyväksyttävyyttä

3.5. Kestävän kaupunkikehittämisen ekosysteemisopimus

Valtio on solminut yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien kanssa ekosysteemisopimukset vuosille 2021–2027. Ekosysteemisopimukset ovat olennainen osa kansallisen TKI-tiekartan kumppanuusmallia, jonka tavoitteena on vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin välistä TKI-yhteistyötä. Valtion ja kaupunkien välisellä ekosysteemyöllä kehitetään innovaatiotoiminnan ekosysteemejä eli tiiviitä yhteistyöverkostoja, vahvistetaan alueellisia osaamiskärkiä ja lisätään TKI-toiminnan vaikuttavuutta. Sopimukset mahdollistavat alueiden strategisten painopisteiden pidempiaikaisen kehittämisen.

Kokkolan alueen innovaatiotoiminnan kehittämissuhteiden vahvuudet ovat kemianteollisuudessa sekä luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvässä kiertotaloudessa. Kokkola Industrial Park (KIP) on edelläkävijä teollisen kiertotalouden konseptin hyödyntämisessä ja muodostaa

ekosysteemin, jota alueen korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistoiminnalla voidaan edelleen vahvistaa. Tähän pohjautuen Kokkolan ekosysteemisopimuksen painopisteiksi on valikoitunut akkukemia sekä kiertotalous ja teollisuutta tukevat älykkäät ratkaisut. Tutkimuksellisenä kärkenä on akkukemia. Kiertotalous ja cleantech yhdessä teollisuuden älykkäiden ratkaisujen sekä ekosysteemiä tukevien koulutusväylien kanssa vahvistavat monilta osin alueen vahvaa akkukemiaan liittyvää kansainvälistä huippuosaamista.

Akkukemia -painopisteen osalta ekosysteemin kehittämistyössä toteutetaan kansallisen akkustrategian tavoitteita ja vahvistetaan edelleen akkukemian klusterin asemaa ja näkyvyyttä kansainvälisesti. Klusteri tulee linkittymään nykyistä pidemmälle materiaalien jalostuksen arvoketjussa. Kiertotalous ja teollisuutta tukevat älykkäät ratkaisut -painopisteen tavoitteena on, että KIP:n alueelle

kietoutuva ekosysteemi on kansainvälisesti tunnustettu, vaikuttava ja houkutteleva osaamiskeskittymä. Teollisuuden digitalisaatiolla on kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä tukeva rooli kaikessa tuotannollisessa teollisuudessa. Ekosysteemissä alueen koulutusorganisaatiot sekä ICT -alan yritykset tukevat tuotannollisia yrityksiä älykkäiden teollisuutta tukevien ratkaisujen kehittämisessä ja luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä.

Akkukemia-painopisteen tavoitteet 2020–2027

- Viennin ja liikevaihdon kasvu akkukemian teollisuudessa, uusien työpaikkojen syntyminen
- Investointien määrän kasvu ja akkuteollisuuteen liittyvän liiketoiminnan monipuolistuminen
- Osaamisen kasvattaminen ja uusien osaajien kouluttaminen alueelle
- Alueen koulutus on kansainvälisesti tunnustettu akkukemiankoulutuskeskittymä
- Akkukemianklusteri linkittyy pidemmälle materiaalien jalostuksen arvoketjussa
- Infrastruktuurit mahdollistavat uuden liiketoiminnan syntyminen
- Kärkiosaamisen vahvistaminen kansainvälisessä kentässä
- Tutkimusrahoituksen kasvu ja monipuolistuminen
- Kokkolan akkukemian ekosysteemin on kansainvälisesti tunnustettu ja tiivis osa eurooppalaisista akkuekosysteemiä

Kiertotalous ja teollisuutta tukevat älykkäät ratkaisut -painopisteen tavoitteet 2020–2027

- Kriittisten sivuvirtojen hyödyntämis- ja liiketoimintapotentialin tunnistaminen
- Kiertotalous on edelleen vahvistunut alueen teollisessa ympäristössä
- Viennin ja liikevaihdon kasvu sekä teollisuudessa että sitä tukevilla toimialoilla, uusien työpaikkojen syntyminen
- Hyvinvoinnin luominen alueelle kestävästi liiketoiminnan myötä
- Uusien cleantech ja kiertotalouteen pohjautuvien liiketoimintojen käynnistyminen alueella

4. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategiaa 2050 ja maakuntaohjelmaa 2026–2029 toteutetaan Keski-Pohjanmaan liiton koordinoimana tiiviissä yhteistyössä alueen eri toimijoiden ja viranomaisten kanssa. Maakuntaohjelman alueellisen painoarvon vahvistamiseksi maakunnan yhteistyöryhmällä (MYR) ja sen sihteeristöllä on merkittävä toimenpiteitä ja rahoitusta suuntaava ja yhteensovittava rooli. Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyy vuosittain alueellisen alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa koskevan rahoitussuunnitelman, joka mahdollistaa maakuntaohjelmaa toteuttavien kehittämishankkeiden rahoittamisen. Maakuntaohjelman mukaisia kehittämiskohteita rahoitetaan sen lisäksi muilla olemassa olevilla kansallisilla ja kansainvälisillä rahoitusvälineillä.

4.1. Maakuntaohjelman teemaryhmät ja neuvottelukunnat

Maakuntaohjelmaa toteutetaan ja seurataan Keski-Pohjanmaalla maakuntaohjelman kehittämisteemoihin perustuvien teemaryhmien kautta. Teemakohtaiset neuvottelukunnat kootaan maakunnan keskeisistä julkisista, yksityisistä ja kolmannen sektorin toimijoista sekä viranomais- ja rahoittajatahoista. Työryhmätyöskentelyn avulla saavutetaan yhteinen näkemys ja tahtotila alueen kehittämistoimenpiteille ja vahvistetaan eri toimijoiden osallisuutta aluekehittämisen toimenpiteiden suuntaamisessa. Toimintamalli mahdollistaa myös kehittämistoimenpiteiden yhteensovituksen ja tiiviimmän yhteistyön alueen toimijoiden ja rahoittajaviranomaisten kesken. Osallistavalle toimintamallille ja yhteistyölle on Keski-Pohjanmaalla pitkät perinteet ja sillä lujitetaan tavoitteellista aluekehittämistä ja suunnataan alueen voimavaroja siten, että Keski-Pohjanmaa on jatkossakin kilpailukyisten ja vetovoimaisten alueiden kärkeä.

Maakuntaohjelman teemaryhmien tehtävänä on seurata ja edistää maakuntaohjelman tavoitteiden toteutumista sekä osallistua eri ohjelmien valmisteluun. Teemaryhmien /

Maakuntaohjelma ja sen toteuttaminen on keskeinen osa aluekehittämislain (Laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta 756/2021) mukaisia, valtioneuvoston ja alueiden välisiä säännöllisiä alueiden kehittämisen keskusteluja, joissa käydään läpi alueiden kehittämisen tavoitteita, niiden toimeenpanoa ja seuranta. Alueilla keskusteluja koordinoivat maakunnan liitot ja niiden toimeenpanosta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Keskustelut perustuvat maakuntaohjelmiin, aluekehittämispäätökseen ja aluekehityksen tilannekuvaan ja niiden tavoitteena on edistää valtion ja alueiden välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä toiminnan ja talouden suunnittelua.

neuvottelukuntien alla voi toimia niitä tulevia erilaisia operatiivisempia ryhmiä.

Teemaryhmien koordinoivastuu on Keski-Pohjanmaan liitolla. Teemaryhmien työpana ovat kokoukset, teemapohjaiset työpajat ja seminaarit yhteensä 2–3 kertaa vuodessa. Teemaryhmät (pl. aiemmin nimetty Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle-neuvottelukunta) kootaan maakuntaohjelman hyväksymisen jälkeen vuoden 2026 alussa ja niiden toimikausi päättyy vuonna 2029, kun uusi maakuntaohjelma hyväksytään. Teemaryhmille valitaan jäsenten keskuudesta puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Maakuntaohjelmakaudella 2026–2029 maakuntaohjelmaa toteuttavat teemaryhmät ja neuvottelukunnat ovat teemoittain:

Hyvinvoiva asukas ja yhteisö

- Osaavaa työvoimaa Keski-Pohjanmaalle neuvottelukunta
- alaryhmiä: ennakoitiverkosto, kv-ryhmä, järjestöjen ryhmä, kulttuuriryhmä

Monipuoliset elinkeinot

elinkeinoryhmä

- alaryhmiä: IP AES, digityöryhmä

- alueellinen liikennejärjestelmätyöryhmä

Sekä muut tarpeen mukaan perustettavat ryhmät.

Kestävä elinympäristö

- alueidenkäyttöryhmä

4.2. Rahoitussuunnitelma

Maakuntaohjelman mukaisia kehittämiskokonaisuuksia ja hankkeita rahoitetaan hyödyntäen kattavasti olemassa olevia kansallisia ja kansainvälisiä rahoituslähteitä. Tarkempi suunnitelma alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen käytöstä esitetään vuosittain maakunnan yhteistyöryhmän hyväksymässä alueellisessa rahoitussuunnitelmassa. Maakunnan yhteistyöryhmässä yhteensovitetaan myös muiden kansallisten rahoituslähteiden suuntaamista ja käyttöä. Kuviossa x. on esitetty maakuntaohjelman rahoitus tiivistetysti.

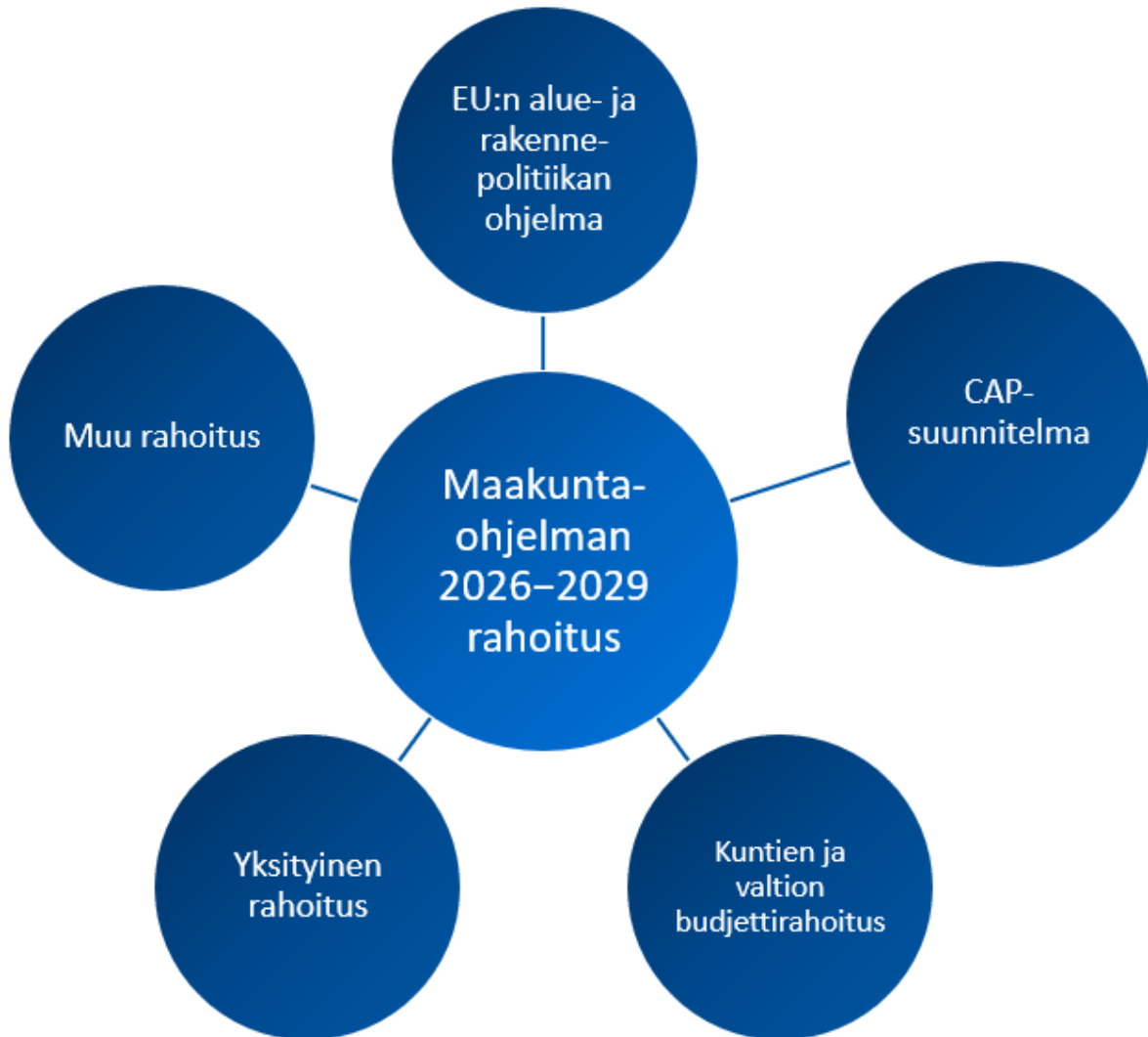
Euroopan alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta 2021–2027 Keski-Pohjanmaalle työ- ja elinkeinoministeriön aluerahoitusarvion mukaan kohdentuvaksi suunniteltu rahoitus (EU+valtio) on seuraava:

- EAKR 31,3 M€
- ESR+ 14,8 M€
- JTF 19,5 M€

- Kestävä kaupunkikehittäminen, Kokkolan ekosysteemisopimus (EAKR) n. 2,2 M€

Lisäksi maakuntaohjelman voimassaoloaikana käynnistyy ohjelmakausi 2028–2035.

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan CAP-suunnitelman mukaisia maaseudun kehittämistöimiä rahoitetaan hanke- ja yritystukivaroin, mukaan lukien Leader-tuet, sekä maatilojen investointi- ja aloitustuilla. Näiden rahoituslähteiden lisäksi alueella hyödynnetään mm. Interreg-ohjelmien, Horisontti Eurooppa -ohjelman, Suomen Akatemian, Business Finlandin, Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR), Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) sekä muiden kansallisten ja kansainvälisten rahoittajien ja rahoitusohjelmien rahoitusta sekä toteutetaan toimenpiteitä valtion talousarvioon sisältyvien määrärahojen kautta. Rahoitusta kanavoituu myös hankkeiden kuntarahaosuuksien ja yksityisen rahoituksen kautta.

Kuvio x. Maakuntaohjelman rahoitus tiivistetysti (mukaillen Pohjanmaan maakuntastrategia 2022).

4.3 Seuranta ja mittarit

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 toteutumista seurataan sekä laadullisesti että määrällisin indikaattorein. Laadullista seuranta toteutetaan maakuntaohjelman teemaryhmissä. Sekä laadullista ja että määrällistä seurantatietoa maakuntaohjelman toteutumisesta antavat myös säännöllisesti koottavat raportit alue- ja rakenne-

politiikan ohjelmasta rahoitetuista hankkeista, niiden teemoista, rahoituksesta ja vaikuttavuudesta. Seuraavassa taulukossa on kuvattu Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 määrälliset seurantamittarit ja niiden kohdentuminen maakuntaohjelman eri painopisteisiin.

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 seuranta- mittarit	2022	2023	2024	ta- voite*
YLEISET				
Väestö vuoden lopussa 31.12.	67 805	67 736	67 723	+
Luonnollinen väestönlisäys (syntyneet-kuolleet väestöstä)	-123	-208		+
Taloudellinen huoltosuhde (työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien määrä sataa työllistä kohti)	141,2	144		-
Väestöllinen huoltosuhde (alle 15-vuotiaita ja yli 64 vuotiaita sataa työkäistä kohti)	74,8	74,1	73,7	-
HYVINVOIVA ASUKAS JA YHTEISÖ				
Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus %	49,5	-	53,0	+
Tutkinnon suorittaneiden osuus 15-vuotta täyttäneistä (%)	73	73,5		+
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita 15 vuotta täyttäneistä (%)	27	27,4		+
Väestön koulutustasomittain 20 vuotta täyttäneelle väestölle (teoreettinen koulutus aika hlöä kohden peruskoulun suorittamisen jälkeen)	350,1	354,8		+
Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot (miljoonaa euroa, sektorit yhteensä), ÄES mittari	31,1	37,9		+
T&k -henkilöstö (kaikki sektorit yhteensä), ÄES mittari	382	412		+
MONIPUOLISET ELINKEINOT				
Bkt/asukas, euroa ÄES mittari	40 369			+
Vienti, milj. € (tavaravienti), ÄES mittari	2862	3478		+
Yrityskanta (poikkileikkaustieto 4. vuosikvartaali), ÄES mittari***	5097	5166	5200	+
Yritysten toimipaikkojen liikevaihto (M€)	5,3	4,8		+
Työpaikkaomavaraisuus %	101,3	101,5		+
Työllisyysaste % 15–64 vuotiaat (Työvoimatutkimus)	74,9	73,7	72,7	+
Työttömyysaste % 15–64 vuotiaat (Työvoimatutkimus)	4,5	3,8	4,3	-
Työttömyysaste % (TEM työnvälitystilasto, työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta, keskimäärin ko. vuonna)	7,6	8,3	8,5	-
nettomuutto (kuntien välinen + maahan/maastamuutto)	27	130		+
KESTÄVÄ YMPÄRISTÖ				
Kasvihuonekaasupäästöt, hiilidioksidiekvivalentti per asukas, tonnia CO2 ekv, ÄES mittari	10,3	9,7		-
Kasvihuonekaasupäästöt, kt CO2e, ÄES mittari	701,1	657,4		-
Vähintään 100 Mbit/s kiinteän verkon laajakaistasaatavuus, % kotitalouksista	60 %	63 %	69 %	+
Vähintään 1000 Mbit/s kiinteän verkon laajakaistasaatavuus, % kotitalouksista 31.12.	58 %	62 %	68 %	+
5G 100 Mbit/s matkaviestinverkon maantieteellinen kattavuus % Keski-Pohjanmaalla 31.12.	16 %	17 %	21 %	+
4G 100 Mbit/s matkaviestinverkon maantieteellinen kattavuus % Keski-Pohjanmaalla 31.12.	16 %	18 %	27 %	+
* tavoite: += tavoitteena nouseva suunta; - = tavoitteena vähenevä suunta edelliseen vuoteen verrattuna				

Taulukko X. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 seuranta-
mittarit.

5. YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

++ merkittäviä myönteisiä vaikutuksia
+ myönteisiä vaikutuksia
+ - sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia
0 ei todennäköisiä vaikutuksia
- kielteisiä vaikutuksia
-- merkittäviä kielteisiä vaikutuksia

HYVINVOIVA ASUKAS JA YHTEISÖ	Ekologiset vaikutukset	Kulttuuriset vaikutukset	Sosiaaliset vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset
Vahvistetaan osaavan työvoiman saatavuutta ja sitoutuneisuutta alueelle	+	+	++	++
Parannetaan osaamistarpeiden ennakointia yhteistyössä kaikkien toimijoiden kesken	0	0	+	+
Edistetään koulutuksen joustavuutta ja ajantasaisuutta	0	0	++	++
Panostetaan työhyvinvointiin sekä työelämän vastaanottokyvykkyyden lisäämiseen	0	+	++	++
Turvataan hyvinvointia edistävien palvelujen saatavuus ja vaikuttavuus	0	+	++	++
Huomioidaan nuorten osallistuminen ja osallisuus	0	++	++	++
Edistetään turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä ja toimintamallien kehittämistä	0	+	++	++
Tuetaan kolmannen sektorin ja kulttuurialan toimintamahdollisuuksia	0	++	++	+
KESTÄVÄ ELINYMPÄRISTÖ	Ekologiset vaikutukset	Kulttuuriset vaikutukset	Sosiaaliset vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset
Edistetään ilmastonmuutoksen hidastamista ja ilmastonmuutokseen sopeutumista	++	+	+	++
Edistetään elinympäristöjen ennallistamista ja luonnonhoitoa	++	+	+	+
Kehitetään maakunnan aluerakennetta siten, että se tukee elinkeinoelämän kilpailukykyä ja asukkaiden hyvinvointia sekä ympäristön kestävä kehitystä ja energiatehokkuutta	++	++	+	+
Huomioidaan maankäytön suunnittelussa teollisen toiminnan ympäristöt, maaseudun alkutuotanto sekä asuntorakentaminen ja liikkuminen, myös kulttuuriympäristön monimuotoisuus rakennetun ympäristön kehittämisessä	++	+	+	+
Kehitetään kestävää liikennejärjestelmää osana kansallisia ja kansainvälisiä liikenneyhteyksiä ja -käytäviä	++	0	+	+
Edistetään liikenteen uusien käyttövoimien käyttöönottoa	++	+	0	++
Edistetään autonomisten ja miehittämättömien liikennepalveluiden syntymistä	+	+	+-	+
Edistetään kattavien, luotettavien ja nopeiden tietoliikenneteknologioiden ja infrastruktuurin kehittämistä maakunnassa	+	+	+-	+
Edistetään datan keräämistä ja sen tehokasta käyttöä päätöksenteossa ja innovoinnissa	0	+	0	++
Hyödynnetään uutta digitaalista teknologiaa laajasti julkisella ja yksityisellä sektorilla	+	0	+-	++
MONIPUOLISET ELINKEINOT	Ekologiset vaikutukset	Kulttuuriset vaikutukset	Sosiaaliset vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset
Kehitetään edelleen pk-yrityksiä, suurteollisuutta sekä maa- ja metsätaloutta	+-	+	+	++
Kehitetään kulttuuria ja matkailua elinkeinoina	+	++	+	+
Edistetään puhtaan siirtymän toteutumista ja uusiutuvan energian tuotantoa	++	+	0	++
Tuetaan yritystoimintaa ja yrittäjyyttä	0	++	++	+
Edistetään uusien innovaatioiden ja teknologioiden toteutumista	+	0	+	+
Edistetään maa- ja metsätalouden raaka-aineiden kehittämistä biotalouden uusiksi tuotteiksi	++	+	0	++
Edistetään investointien ja niiden rahoituksen saamista	0	0	+	++
Edistetään pk-yritysten TKI-toiminnan kehittymistä	+	0	+	++
Tuetaan yritysten kansainvälistymistä	0	0	+	++
Edistetään alkutuotannon eettistä hyväksyttävyyttä	+	+	++	+

Taulukko X. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman ympäristövaikutusten arviointi.

LIITTEET

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia 2026–2029